

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

pravoslavlj.rs

Број 1153 Цена 90 динара 2.5 KM 1. април 2015. године Издази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114

Званични приједи

Његова Светост Патријарх српски Иринеј примио је, 5. марта 2015, у Патријаршији српској у Београду Атилу Пинтера, амбасадора Мађарске у Београду.

Патријарх Иринеј примио је 13. марта у Патријаршији српској у Београду Братислава Гашића, министра одбране Републике Србије.

Његова Светост је примио 18. марта у Патријаршији српској у Београду др Младена Иванића, председавајућег председништва БиХ.

На седници УО Фондације „Патријарх Павле“

У Патријаршији српској у Београду, 10. марта је одржана седница Управног одбора Фондације „Патријарх Павле“, којом је председавао Патријарх Иринеј. У раду седнице учествовали су чланови УО: Епископ рашко-призренски Теодосије, протојереј-ставрофор Трајан Којић. Градимир Станић и Милан Андрић.

На седници је разматран извештај о финансијском пословању Фондације у протеклом периоду, као и о оствареним и реализованим средствима у складу са Статутом Фондације и Правилником о додели помоћи. Такође, размотрени су најургентнији захтеви и одобрена средства за помоћ најугроженијој деци, односно финансирање трошкова њиховог лечења у земљи и иностранству. Посебна помоћ је додељена Удружењу за хуманитарни рад „Мајчина душица“ из Београда.

Секретаријат Фондације

У Храму Светог Саве

Патријарх Иринеј је служио, 11. марта Св. Арх. Литургију пређеосвећених дарова у Цркви Св. Саве на Врачару. После Литургије свештеници Архиепископског намесништва београдског првог приступили су Светој тајни исповести. Са благословом Патријарха Иринеја, свештенике су исповедили протојереј-ставрофори: Радослав Марковић и Петар Лукавац.

У Сланцима

На Крстопоклону недељу, Његова Светост је служио Св. Арх. Литургију у манастиру Св. Архиепископа Стефана у Сланцима.

На прослави грчког националног празника

Поводом грчког националног празника Дана ослобођења од турског ропства и успомене на ослободилачке устанке из 1821, Епископ топлички Арсеније служио је 22. марта 2015., у Средопосну недељу Часнога поста, Св. Арх. Литургију у капели Св. Симеона Мироточивог у Патријаршији српској у Београду. Светој Литургији присуствовали су Патријарх Иринеј, амбасадор Грчке Констандинос Икономидис, амбасадорка Кипра гђа Нафсика Крусти, грчки војни аташе пуковник Антониос Костакис, представници Удружења српско-грчког пријатељства и чланови грчке заједнице у Србији.

У Дому Војске Србије

У Свечаној сали Дома Војске Србије, 12. марта је отворена изложба „Војно свештенство у ослободилачким ратовима Србије (1804–1918)“ која је плод сарадње Архива Српске Православне Цркве и Медија центра „Одбрана“.

Свечаном отварању изложбе присуствовали су Патријарх српски Иринеј, председник Републике Србије Томислав Николић, и начелник Генералштаба ВС, генерал Љубиша Диковић.

Отварајући изложбу, Патријарх Иринеј истакао је да је изложба прилика да се чује нешто више о улози Цркве и свештеника у нашим ослободилачким ратовима, што није био случај у неким прошлим временима.

– „Сви наши непријатељи (и нашег народа и наше културе) су чинили прве кораке да тај народ лише интелигенције у коју су спадали и свештеници, јер су знали да свештеници представљају и воде народ, када нестану, нестаје и њихових учитеља и њихових духовних вођа“ – нагласио је Патријарх Иринеј подсећајући на велике недаће кроз које су народ и Црква прошли у вековима за нама.

Он је такође изразио наду да је то време за нама, и да смо се поново вратили својим коренима, својој историји и култури, због које смо то што јесмо.

– „Српска Црква је била увек са народом, а напредак народа, био је и напредак Цркве, а страдање народа, било је увек и страдање Цркве и о томе сведочи и наша целокупна историја“ – поручио је Патријарх Иринеј додајући да су свештеници током ратова храбрили српску војску, подизали морал војника, говорили о родољубљу, као и то да је част погинути за отаџбину и ближе своје.

Према речима директора Медија центра „Одбрана“, пуковника Стевице С. Карапанцина, ова изложба је била прилика да се подсетимо једног важног сегмента нововековне српске, уједно и црквене и војне историје, јер је то било време

када је српском војнику Бог био најважнији савезник и када је тај исти војник био непобедив.

– „С обзиром на чињеницу да су у српској војсци били присутни још од 1804. године, војни свештеници током ратова нису имали потешкоћа са схватањем своје улоге и задатака које су им постављале војне власти. Својим ангажовањем они су значајно допринели очувању традиционалних националних и верских вредности и очували висок морал војника у најтежим ратним приликама. Редовно су били у првим борбеним редовима, или

у болницама уз рањене и оне на самрти“ – подсетио је пуковник Карапанцин додајући да су војни свештеници освештавали војне заставе, након чега су оне имале статус светиња и чуване су по цену живота, као и да ниједна српска пуковска застава током Великог рата није пала у руке непријатељу. Како је истакао, 239 војних свештеника, рабина, имама и капелана допринело је да уз брилијантни официрски кор, храбре и пожртвоване војнике и национално јединство духа, из Великог рата не изађемо физички уништени као народ.

Присутнима су се обратили и један од аутора изложбе директор Архива Српске Православне Цркве г. Радован Пилиповић, доцент бањалучког Филозофског факултета др Горан Латинковић, као и директор Управе за сарадњу са црквама и верским заједницама у Министарству правде др Милета Радојевић.

Мартовски погром на Косову и Метохији

Године страдања

Жалосно је што рушитељи никада не виде да рушењем они сами себе унизују јер ћемо ми све порушено поново подићи, као и до сада што смо радили, а они свој образ пред Богом и пред целим светом неће лако обновити.

Владика Теодосије

Када ни кости упокојених немају мира у овој земљи, многи се питају каква их будућност чека међу људима који не презају ни од раскопавања гробова. Али наш народ је храбар и вековима подноси такве злочине па ово може само да нас још више оснажи“, рекао је недавно Преосвећени Владика рашко-призренски Теодосије, коментаришући ситуацију у Епархији од мартовских дешавања 2004. године па до данашњих дана.

Једанаест година након седамнаестог марта 2004, и даље је посебно болна чињеница за српски народ и Цркву то што се сав ужас догодио не у време ратног хаоса – већ у присуству више хиљада припадника међународних мировних снага КФОР-а, Косовске полиције и УНМИК-а.

Нико од њих није јавно преузео одговорност за бројне пропусте које су тада починили. А било је страшно – људи су гинули, напуштани су домови, паљене су светиње.

У рушилачким нападима албанских екстремиста живот је изгубило 19 особа, а више стотина лица претрпело физичке повреде. У току дводневних организованих напада на српске енклаве и светиње запаљено је и оштећено више од 900 домова, док је додатних 4000 Срба, који су преживели најтеже године после оружаног конфликта 1999. године, било принуђено да напусти своја огњишта. Екстремисти су се посебно обрушили на српске православне све-

тиње. Уништено је 35 цркава и манастира, а у овим незапамћеним вандалским актима, од којих су неки преношени уживо на локалним косовским телевизијама (као на пример у Подујеву) заувек су уништене бројне иконе и непокретна културна добра, који су вековима преживели османску окупацију и светске ратове.

Симболично мали број лица је кажњен лакшим и условним казнама, као на пример за паљење древне Богородице Љевишке, УНЕСКО споменика из 14. века за чије су скрнављење фресака кажњена четири косовска Албанца условном казном од четири месеца. Нажалост, насиље које се спорадично наставља против српских светиња и повратничких домова до данас није заустављено. Ово показује да, без обзира на све што је учињено како би се створили бољи услови за живот Срба, и даље постоји веома висок степен ризика да се слични напади понове, а све са циљем систематског уништавања баштине српског народа на овом простору, која за данашње локалне ултранационалисте и даље представља болан подсетник српске историје која се јефтиним фалсификатима не може избрисати из историјске науке и историје уметности овог дела Балкана.

Изворни текст се може прочитати на адреси: <http://www.eparhija-prizren.com/sr/vesti/povodom-jedanaeste-godisnjice-martovskog-pogroma-na-kosovu-i-metohiji>

Приредила: О. Сшојановић

Мољитвено сећање

Тачно у подне 17. марта 2015. године, са благословом Епископа рашко-призренског Теодосија, широм Епархије рашко-призренске служени су парастоси и мољитвени помени за жртве Мартовског погрома. У Приштини у Храму Св. Николе, у манастиру Грачаница у Храму Успења Пресвете Богородице, у Призрену – су и професори и ђаци Призренске богословије узнели мољитве Господу за жртве Мартовског погрома. Свештеници Храма Св. великомученика Димитрија служили су парастос у Косовској Митровици, коме је присуствовао велики број грађана. Приређена је и академија у част и сећање на жртве Мартовског погрома. У Храму Св. Николе у Штрпцу су поред верника Сиринићке жупе парастосу присуствовали и професори и ученици средњих школа.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1153

2

Активности Патријарха

4

Године страдања

6

„Модерно ратовање“

Олиа Стојановић

8

Разговор са Епископом далматинским Г. Фотијем
Апостолска Епархија далматинска
Разговарала Снежана Круничковић

11

Обнова у Пакрацу

12

Високо признање за труд на очувању српског језика

13

Словенски језици пред изазовима глобализације (II део)
др Ксенија Кончаревић

16

„Слаби“ и „јаки“ у вери (Рим. 14, 1; 15, 1) (први део)
др Предраг Драгутиновић

18

Преподобни Зосим Синаит,
Тумански Чудотворац
Игуман Димитрије Плећевић

20

Сећање на мученике Шушњара и других страстишта
др Александар Раковић

22

Храбре жене у Великом рату
Олиа Стојановић

24

Како нас је видео А. Рајс (28)
Генерал открио споменик Антоније Бурић

26

Тома, Милић, Стојан – три претка радикалског политичара Стојана Протића
др Софија Божић

28

Наводи о Албанцима у уџбенику *Историја за 6. разред ОШ* (II део)
Жарко Б. Вељковић и Милуштин Мићић

32

Толстој као теолошки мислилац
Прошођакон Зоран Андрић

34

Реч–две о речима
Саша Велимир

36

Свет књиге

40

Наука, уметност, култура...

42

Кроз хришћански свет

44

Из живота Цркве

На насловној страни:

**Крст је сила и знамење,
Крст је спасење**

Фото: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ Митрополит црногорско-приморски др Амфилохије

Главни и одговорни уредник
Презвитер др Александар Ђаковац

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Круничковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор
Ђорђе Остојић

Чланови редакције
Презвитер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двоброј. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP; авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број: 145-4721-71 Марфин банка Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број: Intermediary Deutsche Bank GmbH, Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavska Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve, Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786
e-mail: pravoslavlje@spc.rs – редакција
pretplata@spc.rs – претплата

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и прилози објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и представља повреду ауторског права и кривично дело.

Дизајн: Cova.rs
Графичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydog“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 052/717-322, 011/2461-138
СРП – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ Управе за сарадњу с Црквама и верским заједницама Владе Републике Србије

Графичка припрема овог, 1153. броја Православља, завршена је у понедељак 30. марта 2015. године у 10:00 часова, када је у штампу предат овај број новина Српске Патријаршије.

Годишњица НАТО бомбардовања

ПВО над Београдом
(Фото: ТАНЈУГ)

„Модерно ратовање“

Олиа Стојановић

Пре тачно 16 година, 24. марта 1999. у 19.45 деветнаест земаља НАТО алијансе почело је, са бродова у Јадрану и из четири ваздухопловне базе у Италији, крстарећим ракетама и авијацијом, бомбардовање више места у Србији и Црној Гори. У нападима је, према недавно објављеним подацима Владе Србије, погинуло најмање 2.500 људи, од којих 89 деце (према појединим изворима укупан број погинулих био је готово 4.000), а рањено и повређено више од 12.500 особа. Најновији званични подаци Министарства одбране Србије говоре о 1.008 убијених војника и полицајаца. Укупна материјална штета тада је процењена на 100 милијарди долара – уништено је и оштећено 25.000 стамбених објеката, онеспособљено 470 километара путева и 595 километара пруга, оштећено је и 14 аеродрома, 19 болница, 20 домова здравља, 18 дејчјих вртића, 69 школа, 176 споменика културе и 44 моста, док је 38 разорено. Уништена је трећина електроенергетског капацитета земље, бомбардоване су две рафинерије у Панчеву и Новом Саду, а снаге НАТО су први пут употребиле

и такозване графитне бомбе за онеспособљавање електроенергетског система. Током агресије извршено је 2.300 ваздушних удара на 995 објеката широм земље, а 1.150 борбених авиона лансирало је близу 420.000 пројектила укупне масе 22.000 тона.

НАТО је лансирао и 1.300 крстарећих ракета, изручио 37.000 „касетних бомби“, од којих је погинуло око 200 особа, а рањено више стотина, и употребио забрањену муницију са осиромашеним уранијумом.

То су подаци које смо знали већ током и врло брзо након бомбардовања. Али да ли је „модерно ратовање“ завршено потписивањем Војно-техничког споразума у Куманову, 9. јуна 1999? Да ли је крај звука злогласних сирена означио и крај последица које су оне најављивале? Чиме су нас обасипали актери „Милосрдног анђела“?

Само на територији КиМ НАТО снаге изручиле су више од 9 тона нуклеарног отпада, највише у општинама: Пећ, Призрен, Урошевац, Драгаш, Подујево, и иако НАТО тврди да север није бомбардован, највише оболелих од канцера има управо на северу Косова. У односу на период од две

године пре рата и две после, забележен је чак 200 пута већи пораст малигних обољења. У Европи на сваких 100 грађана 2 су оболела од канцера. На КиМ тај однос изгледа овако – на 100 здравих, 6 оболелих од малигнитета. Међутим, о томе нема исцрпних студија, сем упозорења стручњака на несагледиве последице по здравље становништва на КиМ, али и у Србији и Црној Гори.

„Ми смо тражили и мерили смо садржај осиромашеног уранијума у узорцима. Садржај се кретао чак до 235 хиљада бекерела, што је 1.000 пута више од доње дефинисане границе“, указује генерал у пензији Слободан Петковић, који је био у Управи АБХО 1999. године.

У Италији, заменик општинског јавног тужиоца у Риминију у наредних неколико недеља требало би да одлучи које ће кораке даље предузимати у истрази покренутој због тешког здравственог стања тамошњих војника који су, као чланови НАТО трупа 1999, између осталог, учествовали и у бомбардовању СРЈ осиромашеним уранијумом.

Ми се још увек немо носимо са неизбрисивим последицама бомбардовања.

Од ове љубави нико нема веће...

Епископ топлички Арсеније служио је 24. марта 2015. помен пострадалим припадницима 250. ракетне бригаде. Молитвени скуп одржан је у комплексу Војне академије и касарне на Бањици, испред споменика војницима и официрима ове јединице који су дали своје животе у одбрани отаџбине. После одавања поште палим јунацима, прочитана су имена пострадалих јунака, а окупљенима се обратио Владика Арсеније, између осталог рекавши: „Од ове љубави нико нема веће, да ко живот свој положи за пријатеље своје“ (Јн. 15, 13), поручује нам Господ наш Исус Христос.

Ова света и несебична љубав красица је све наше храбре војнике који су своје животе положили на олтару отаџбине, бранећи своју земљу, бранећи своје породице, своје пријатеље, своја огњишта. Данас, на 16. годишњицу од почетка бомбардовања Србије од стране НАТО алијансе, сећамо се свих невиних пострадалих војника и цивила, грађана Републике Србије, који никоме нису били криви што живе на овом парчету земље, на југоистоку Европе, што дишу исти ваздух, што их греје исто сунце, што се радују животу и једнако воле своју земљу као и сви други народи на планети. Љубав према Богу, љубав према српским светињама, љубав према Косову, 'том грдном српском судилишту', узета им је за грех јер је њихова љубав стала на пут светским моћницима. Храбро су понели свој крст и попели се на Голготу, вођени примером Светог кнеза Лазара и косовских јунака, носећи у срцу речи Мајке Јевросиме – Немој, сине, изгубити душе. Боље ти је изгубити главу, него своју огријешити душу."

Истог дана увече, Преосвећени је присуствовао комеморативном скупу који је симболично почео у 19.58 интонирањем химне „Боже правде“, након чега је минутом ћутања одата пошта жртвама. Церемонији су присуствовали премијер Србије Александар Вучић, председник РС Милорад Додик, министри у Влади Србије, изасланици председника Републике Србије, Народне скупштине Србије, начелник Генералштаба и други представници Војске Србије. Присутни су били и чланови дипломатског кора, представници бројних удружења и грађана.

Парастос у касарни Расина

У Касарни Расина у Паруновцу служен је парастос страдалима у НАТО агресији 1999. и одржан комеморативни скуп. Сећање на страдале обележено је парастосом који је служио Владика крушевачки Давид са свештенством Епархије. Цвеће су положили бројне делегације: Војске Србије, града Крушевца, Расинског управног округа, СУБНОР-а, пензионисаних припадника 125. моторизоване бригаде и други.

Извор: Епархија крушевачка

Помен јунацима

У капели Св. Ђорђа у београдској касарни „Бањица – 2“ 23. марта је служен помен погинулим припадницима Војске током НАТО агресије на СРЈ 1999. године. Богослужењу је присуствовао начелник Генералштаба ВС генерал Љубиша Диковић са члановима колегијума. У беседи након помена главни војни свештеник капетан Слађан Влајић рекао је да се са болом у срцу, али са великим поносом, сећамо сабораца који су славно положили највећу жртву за отаџбину и слободу.

Извор: vs.rs

фото: www.eparhija-dalmatinska.hr

Разговор са Његовим Преосвештенством
Епископом далматинским Г. Фотијем

Апостолска Епархија далматинска

Разговарала Снежана Круйниковић

„Има много случајева да људи када се врате, у кући немају ни најнеопходније за живот: ни кревет, ни сто, а многи немају ни кров над главом, па куће прекривају најлоном. Овде смо виђали и виђамо заиста библијску сиротињу.“

Епископ далматински Фотије

Црква Христова у Далмацији почиње у апостолско доба, дакле већ у првом хришћанском вијеку.

Ученик Апостола Павла, Тит, основао је далматинску цркву и био је први епископ те цркве. Проповјед Титова у Далмацији била је по наредби ап. Павла. О томе сведочи сам Павле у својој Другој Посланици Тимотеју (4, 10). А то исто казују и неколики стари црквени писци. Теодорит, наводећи ријечи Павлове, да је Крискент пошао у Галатију, а Тит у Далмацију, каже, како су ова двојица слободни од онога укура, што је Павле исказао за Димаса, који га је оставио, јер га ови послушаше и пођоше да проповједају, први у Галатију, а други у Далмацију. Евсевије у својој историји цркве пише, да је Павле послао Крискента у Галатију, а Тита у Далмацију ради тога, да онај управља оном провинцијом, а овај овом. О томе говори и Јероним у тумачењу поменуте Павлове Посланице.

Благодарећи Титовој дјелатности у Далмацији, коју је он обратио

у хришћанску вјеру по наредби апостола Павла, далматинска црква ушла је у број апостолских цркава, и пуним се правом зове *апостолском црквом...*

Кад је то тако, а тако јест и никако другачије, онда нам је довољно знати из овога периода далматинске цркве, да је она постала у апостолско доба и да су јој први просвјетитељи били два ученика ап. Павла, Тит и Ермије, да су најпре Тит, а за њим Ермије били у Далмацији епископи, да се тада међу Далматинцима учврстила хришћанска вјера и да је тада положен темељ и црквеној јерархији, која је послје њих непрекидно трајала кроз сва потоња времена. Како је пак било у појединостима стање цркве у Далмацији послје Ермијева епископства и за вријеме док су трајала гоњења, који су редом и поименице били у њој епископи за то вријеме и каква је била дјелатност таквих епископа, о томе и другом сличном не може се за сада још са поузданошћу говорити и писати. Живот је црквени текао тада у Дал-

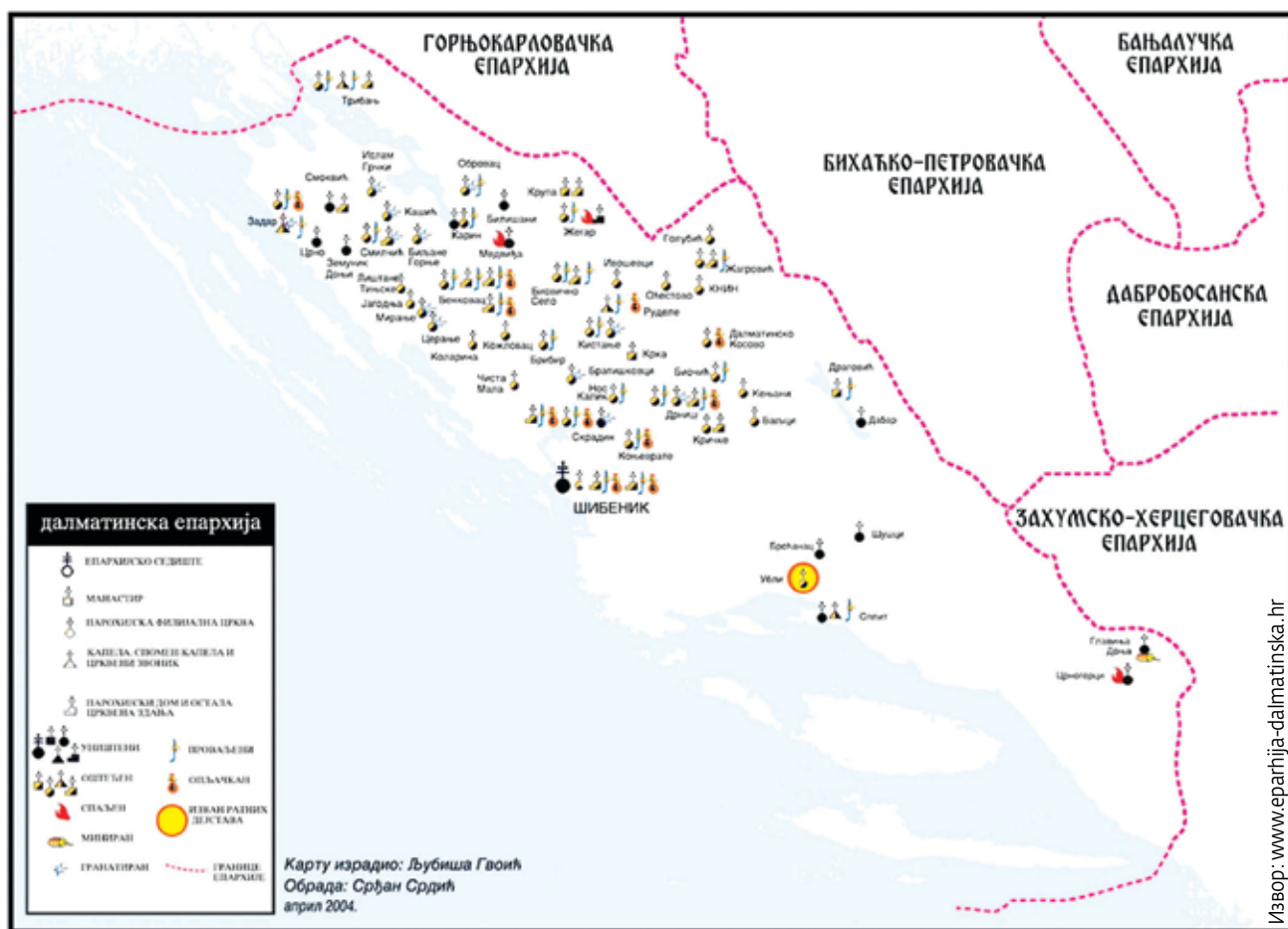
мацији онако, како је то уопште могло бити усред гоњења, и какав је он тада био у свима осталим областима римске царевине. (Из књиге *Православна Далмација* Епископа Никодима Милаша)

Наша Света Православна Црква и српски народ претрпели су велику трагедију на простору Епархије далматинске у двадесетом веку. О последицама, зацељењу отворених рана разговарали смо са Преосвећеним Владиком далматинским Г. Фотијем за новине Српске Патријаршије *Православље*.

Од 1999. године Ви сте на челу Епархије далматинске као њен Архиепископ. На територији коју обухвата ова Епархија – хришћанизованој још од апостолског доба – српски живаљ живи већ вековима, пролазећи кроз бројна страдања и прогоне. Како стање сте затекли по доласку у Далматинску епархију?

– Далматинска епархија је заиста апостолска Епархија, јер се

Далмација спомиње већ у књигама Новог Завета. Наиме, Свети Апостол Павле и његови ученици Тит и Ермије, а касније и Лука, проповедали су Јеванђеље на овим просторима. Ранохришћанске катакомбе, које се налазе у крипти манастира Крка су археолошко сведочанство у прилог томе. Познато је да су се хришћани у то доба на богослужење најчешће сакупљали у катакомбама. На томе светом и значајном месту, у четрнаестом веку је основан манастир Крка.

Што се тиче словенског, тј. српског присуства у Далмацији, по сведочењу византијског историчара Константина Порфирогенита, Словени овде живе од седмог века, а крштење су примили у време мисије равноапостолне браће Кирила и Методија у деветом веку. Године 1054, појавом тзв. западне шизме долази до верске поделе унутар словенског народа, јер се Хрвати опредељују за римокатолицизам, а Срби остају верни старој византијској традицији – православљу.

Када сам као Епископ дошао у Далмацију затекао сам веома тешко стање. На сваком кораку су се осећале последице рата, али смо, хвала Богу, уз Божију помоћ, и уз помоћ благочестивог народа, успели да створимо оптималне услове за живот и мисију наше Цркве.

Колико је пре распада СФРЈ и последњих ратних разарања било православних верника на територији Ваше Епархије, а колико их је данас? Да ли се смањује број верујућих, и да ли се губи православни источњохришћански и српски идентитет међу Вашим епархијотима? Да ли се смањује број Срба у Вашој Епархији?

– Тешко је говорити о бројкама, али је пре овог последњег рата било много више народа. По неким подацима, тренутно на простору Далматинске епархије живи само једна четвртина предратног становништва. По последњем попису од 2011. године, овде живи око 25 000 Срба, што би значило да их је

пре рата (1991–1995) било више од сто хиљада. Приморски градови Задар, Шибеник и Сплит већином су остали без нашег народа и како ствари стоје, ту је и најтеже очекивати повратак. Срби су по разним основама у овим градовима изгубили право на своје станове, у којима сада живе други људи. У унутрашњости Далмације стање је боље. Ту, међутим, постоје многе муке оних људи који одлуче да се врате и изнова почну свој живот на просторима где су вековима живели. Ми се као Црква молимо да се сви људи који су овде живели, врате, али то не зависи само од нас, већ и од многих политичких и земаљских фактора.

У том смислу, Преосвећени, да ли се уопште може поставити питање повратника, да ли има повратника и постоји ли и како тече процес повратка прогнаних и избеглих? Шта се дешава са њиховом имовином?

– Организован повратак је, нажалост, стао и сада се може говорити ➔

једино о појединачном повратку и то из личних разлога и мотива. Оно што нас охрабрује је чињеница да у последње време, хвала Богу, има наших људи који се из Европе и Америке враћају у Далмацију. И то су старији људи, али су материјално обезбеђени и имају могућност да нормално овде живе. Ми се надамо да ће се тако и наставити и да ће наши Срби који су почетком двадесетог века напустили ове просторе, а посебно они који су отишли после Другог светског рата, одлучити да се врате на своја прадједовска огњишта. Далмација је благословена земља, земља сунца и мора и није чудо што су се многе империје отимале да владају овим просторима. Не би ни у ком случају било добро да ми Срби заборавимо на ту чињеницу и жељу да овде живимо.

Током ратних разарања 90-их година 20. века страдали су људи, али и светиње. Обнављају ли се богослужбене православне светиње, има ли нових? Каква је ситуација у погледу црквене имовине у Далматинској епархији, шта је са национализованом и одузетом имовином на Вису, у Задру...?

– Што се тиче црквене имовине, као и имовине наших Срба повратника, ту све иде веома тешко и споро. Комунистички експеримент и насиље у овој области оставили су катастрофалне последице и сада та имовинска питања није лако решити. Са друге стране, пристижу и нови европски закони, који се тичу како црквене, тако и приватне имовине. Ми се као Црква боримо да пратимо те законе како бисмо очували и вратили нашу имовину. За наше људе који тренутно овде не живе, то ће бити јако тешко, поготову онима који су по Закону о пребивалишту изгубили право на личне карте. Питање очувања имо-

Епископ Фотије у посети верницима у Морком Пољу и Ервенику
(фото: www.eparhija-dalmatinska.hr)

Далмација је благословена земља, земља сунца и мора и није чудо што су се многе империје отимале да владају овим просторима. Не би ни у ком случају било добро да ми Срби заборавимо на ту чињеницу и жељу да овде живимо.

вине је толико значајно, да би се у његово решавање, поред представника локалне самоуправе у Хрватској, морале укључити и надлежне институције матичне државе Србије, као и представници избегличких удружења, ако заиста желимо да дође до позитивних помака у овој области.

Како живи данас Србин православне вероисповести у Вашој Епархији? По Вашем мишљењу, који су највећи проблеми са којима се суочавају СПЦ и православни верници у Хрватској?

– Ми се као Црква трудимо да се у свим храмовима и манастирима Епархије далматинске врше редовна богослужења, да би наши људи могли учествовати у светој тајинском животу и тако чувати своју православну веру. Уз то свакако и своју културу, ћирилично писмо и своје обичаје. У том смислу је веома значајно што на простору читаве Епархије далматинске имамо организовану веронауку у основним школама, тамо где има православне деце. Циљ нам је да на тај начин нашу омладину васпитамо у духу православља. То

је прва, духовна димензија. Са друге стране, наши људи имају и конкретне животне проблеме, јер већина живи веома скромно. Има много случајева да људи када се врате, у кући немају ни најнеопходније за живот: ни кревет, ни сто, а многи немају ни кров над главом, па куће прекривају најлоном. Овде смо виђали и виђамо заиста библијску сиротињу. И по овом питању се као Црква трудимо да помогнемо колико можемо, организујући хуманитарну помоћ по Епархији и помажући нашим људима, посебно оним најсиромашнијим.

На крају, Преосвећени Владико кажите нам каква су Ваша искуства у вези са сарадњом Римокатоличке и Српске Православне Цркве у Хрватској?

– Наш однос са свим људима, па и са представницима Римокатоличке цркве, дефинисан је нашом вером, тј. Светим Јеванђељем. Када то кажемо, мислимо на коректан хришћански и људски однос, наравно, поштујући каноне и традицију наше Цркве. Није добро падати у хришћански сентиментализам, нити са друге стране заговарати екстремни зилотизам, већ се и по овом питању најбоље држати царског пута светоотачког православља. Наша брига о Далмацији је првенствено брига о православним верницима, јер за то имамо пастирску одговорност. Наравно, да са друге стране имамо одговорност и према људима који исповедају другу веру: римокатолицима, протестантима и представницима других религија. Потребно је да и њима, како животом, тако и у дијалогу, покажемо и посведочимо наш православни етос и лик Господа нашег Исуса Христа, који чувамо, како у својој вери и богослужењу, тако и у православној уметности, па ко има очи да види, нека види. ■■

У Епархији пакрачко-славонској

Обнова
у Пакрацу

Фото: Епархија пакрачко-славонска

И Владичански двор и Храм Свете Тројице сведоче о животу Српске Православне Цркве у Епархији пакрачко-славонској и дугој историји православља на овом подручју. Самим тим је њихова вредност немерљива.

Славонска епархија једна је од најстаријих епископија Српске Православне Цркве у Хрватској. За време последњих ратних разарања тешко су страдали и Саборни храм Свете Тројице и Владичански двор у Пакрацу, који се сматрају споменицима културе. Ново здање владичанског двора подигнуто је 1732. године на месту старије дрвене епископске резиденције. У овом споменику културе некада су живели епископи славонски, била је ту и изузетно богата библиотека – књижевни фонд Епархијске библиотеке у Пакрацу један је од најзначајнијих у Српској Православној Цркви и обухвата, поред осталог, и 38 рукописа и више од 100 раних штампаних књига. Двор је поседовао и ризницу вредних предмета. У последњим, несретним ратним дешавањима, Владичански двор је служио и као штаб хрватске полиције, и тешко је оштећен. Остали су само зидови, кровне конструкције није било, а цело западно крило је срушено и оштећено. Почетком 1996. године минирањем је унутар храма и гроб Епископа пакрачког Емилијана. Обнова је кренула 2003. године. Постављен је нови кров, како би се овај споменик културе заштитио од даљих пропадања, направљени су велики радови на учвршћивању објекта.

„Даља идеја, са доласком Владике Јована за Епископа пакрачко-славонског, је да се обнова усмери у јужни део епископског крила, где би се Епископ и администрација могли уселити, што би представљало један велики, историјски догађај, јер Епископ би деловао из свога двора где треба бити, а самим тим би се даље лакше решавао поступак обнове осталог дела Двора, јер заиста треба доста времена, доста средстава“, каже Ђорђе Теодоровић, пакрачки парох.

Саборни храм Пакрачко-славонске епархије подигнут је између 1757. и 1768. године на темељима старије цркве, у бароком стилу. Обновљен је

1898, под вођством Хермана Болеа. Храм Свете Тројице је репрезентативна грађевина, коју је красио импозантни барокни иконостас. Храм је у рату тешко оштећен и опљачкан.

„Нажалост, иконостас је нестао у ратним дешавањима. Не можемо утврдити да ли је изгорео – нису пронађени фрагменти сагорелих икона па се претпоставља да је однесен“, прича отац Ђорђе.

Године 2003. је започета обнова крова и свода, сређени су зидови храма и подна изолација. У овој години предвиђено је поплочавање пода.

„Што се тиче литургијског опремања храма, неопходно је урадити иконостас, горње место и проскомидију, што је у олтару и неопходно је за служење Свете Литургије и за верске обреде. То су планови и идеје за ову годину, за које се надамо да ћемо их реализовати заједничким средствима Министарства културе Републике Хрватске, као и средствима Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама Владе Републике Србије“, каже протојереј-ставрофор Ђорђе Теодоровић.

И Владичански двор и Храм Свете Тројице сведоче о животу Српске Православне Цркве у Епархији пакрачко-славонској и дугој историји православља на овом подручју. Самим тим је њихова вредност немерљива.

На недавно одржаном састанку у Влади Србије, Владика пакрачко-славонски Јован је у разговору са помоћником директора Управе за сарадњу с Црквама и верским заједницама Министарства правде Србије, Томиславом Бранковићем, као највеће приоритете за ову годину навео обнову Владичанског двора и Саборне цркве у Пакрацу, као и повратак Епархијске библиотеке, чији се фонд од приближно 70 одсто књига тренутно налази у Митрополији загребачко-љубљанској, а за чији је повраћај неопходна адаптација простора у поменутом двору у Пакрацу.

Олија Стојановић

Одбрана српског језика и писма

Високо
признање
за труд на
очувању
српског
језика

Бојим се, кад нас за 50 или 100 година дивља матица живота избаци на тврду обалу, да нећемо знати ни ко смо, ни одакле смо.

мр М. Симић

Патријарх српски Иринеј уручио је 10. марта 2015, на свечаном пријему у Патријаршији српској у Београду, Орден Светог деспота Стефана Лазаревића Милораду Симићу, сараднику Института за српски језик САНУ, за његову делатну љубав према Светој Мајци Цркви, нарочито показану истрајним настојањем и бригом за очување српског језика и писма, као и за израду језичких програма који повезују Србе у земљи и расејању.

Свечаној додели високог признања СПЦ присуствовали су сви чланови Св. Арх. Синода: Митрополит црногорско-приморски Амфилохије и П. Г. епископи: шабачки Лаврентије, зворничко-тузлански Хризостом и рашко-призренски Теодосије.

Честитајући Симићу на високом одликовању, Патријарх Иринеј је подсетио на његов вишегодишњи предани рад на пољу српског језика: „Свети Синод Српске Православне Цркве упознат је са вашим преданим вишедеценијским радом на очувању српског језика и писма и ревносним начином живота у Мајци Цркви.“

Захваљујући на високом одликовању, Симић је уваженим званицама говорио о годинама исцрпног и непрекидног рада које су остале иза њега – поетично их упоредивши са равним пољем, широким Косовом, сведеним на учење и служење роду и српском језику. На бављење српским језиком и практичну заштиту српског језика и писма. Као ретко ко, Симић је посветио и предао себе овом послу, доживљавајући као животну послушање и питање опстанка свога народа – пребацивање српског језика на нови технолошки колосек – језичко-информатичку врсту Нојеве барке, коју је Симић саградио. У камен темељац тог његовог рада уграђен је Програмски пакет РАС за професио-

налну обраду текста, који је инсталиран на хиљадама рачунара – између осталих и на рачунарима СПЦ, у Патријаршији и епархијским центрима. У тог анђела чувара српског језика уграђен је огроман не само Симићев рад, већ како он сам каже – и рад његових колега, учитеља и генерација српских филолога и лексикографа последња два века. У рангу истих задатака, са једнаком одговорношћу и посвећеношћу Симић је изнедрио „законоправило“ српског језика – Правописни речник српског језика са базом од 123.000 правописно обрађене речи и низом од 4 речника: *Речник српског језика*, дигитализована верзија *Речник САНУ* и 3 последња тома *Речника Мајнице српске*, те програм за премошћивање два наречја – екавског и ијекавског, оба српска. У овој години, Симић је, заједно са сарадницима, храбро кренуо у проучавање граматике српског језика, граматике сваке српске речи, сваког њеног облика, која ће бити кров саборног храма српског језика. Главнина овог софтвера стављена је или ће бити стављена на интернет адресу srpskijezik.com, по одобрењу Св. Арх. Синода, са грбом Српске Православне Цркве, и биће доступна на било ком крају земљине кугле, са свих уређаја који имају приступ интернету.

„Одбрана српског језика и писма на овај начин добила је моћан штит, а српски народ легитимацију да је савладао основе нове писмености“, констатовао је Симић, не заборавивши да спомене своју породицу, сваког пријатеља и колегу који су му материјално и морално прискакали у помоћ и пружали неопходну подршку и снагу без којих се овај посао не би могао „ни почети ни завршити.“

О. Стојановић

Поводом Дана матерњег језика

Словенски језици пред изазовима глобализације

(II део)

др Ксенија Кончаревић

Православна Црква, полазећи и од богословске мисли поникле у њеном окриљу, и од своје вековне праксе мисионарења и богослужења, и данас наглашава неопходност поштовања идентитета људи и народа, вишеобразности и сапостојања култура и језика.

Патристичка мисао и мисионарско-литургијска пракса Цркве послужиле нам као основ за сагледавање актуелних промена на језичкој карти света. Како, дакле, окарактерисати и оценити доминацију једног језика у интернационалној комуникацији, његов реалан статус глобалног, и инфериорну позицију апсолутне већине других језика, где су се, између осталих, нашли и сви словенски језици?

С једне стране, постојање „глобалног“ језика нуди човечанству узбудљиву и дуго прижељкивану могућност свеопште комуникације, остварења идеала неометаног разумевања људи и народа, укидања свих баријера, превазилажења локалних посебности у име заједничких, обједињавајућих начела. Оно је и логична последица, и снажан инструмент интегрисања света, стварања „планетарне цивилизације“, радикално различите од свих претходних, уобличавања „кибернетичког универзума“ (*Cyberspace*) и свеопште „екстазе комуникације“. У интеграцији света на тзв. цивилизацијским основама потребно је, међутим, обезбедити *јединство без различитости*, укидање националних култура и посебности, ишчезавање традиционалних форми и институција друштва, унификацију вредно-

стих ставова и погледа на свет, у чему управо језичка унификација може одиграти значајну, ако не и кључну улогу. Није случајно то што заговорници и креатори „новог светског поретка“ не показују интересовање за промовисање у својству глобалног било ког од вештачких интернационалних језика, чијих је пројеката до краја 70-их година XX века било скоро 500. Идеолози комунизма, као тоталитарне доктрине, такође нису скривали намере да остваре доминацију једног (реалног, а не вештачког) језика као универзалног средства споразумевања. Како је победа „либералног“ универзализма над комунистичким у бити само означила замену једног модела „супразаједнице“ другим, једне форме управљања човечанством другом, са променама на геополитичкој карти света, разарањем његове биполарности и јасним истицањем англоамеричких интереса као приоритетних, дошло је и до експанзије енглеског језика у до сада невиђеним размерама: он „не само да рапидно корача у правцу статуса ‘глобалног језика’, него се, сви су изглед, већ и попео на тај самодржачки престо“ (Радмила Шевић). С друге стране, ствара се медијска слика о „примитивности“ свих или већине малих језика и њиховој осуђености на

скоро нестајање, што, према оцени академика Предрага Пипера, „фактички представља спонтано или организовано припремање терена за њихово тихо затирање, било редукцијом социјалних функција малих језика до њихове потпуне друштвене маргинализације (са паралелним фаворизовањем неког светског језика као јавног а затим и званичног језика те средине), било стварањем негативног става о вредностима властитог језика код говорних представника малих језика, било језичком сецесијом и политичким комадањем једног језика на неколико мањих (што се дешава српском језику на крају XX века), било на неки други начин, а најчешће комбиновањем свих расположивих метода експанзије великог језика на штету малог“ (П. Пипер). У оквирима националних култура, посебно у бившим социјалистичким земљама, евидентно је промовисање „глобалног суперјезика“ као својеврсног „статусног симбола“: поред школске, па и предшколске, наставе, деца масовно похађају и додатне курсеве енглеског језика; називи фирми, производа, огласи за пријем на престижна радна места, конкурси за доделу стипендија, рекламне поруке намењене локалном становништву итд. уобличавају се на енглеском; ➔

у језику медија све је израженији удео англицизама, тако да „мотив социјалног притиска“ (у терминологији А. А. Леонтјева), изражен директно или индиректно, постаје све израженији стимулус за његово изучавање.

Иза ове експанзије, чини нам се, ипак не стоје само „алтруистички“ и друштвено прихватљиви мотиви омогућавања веће доступности информација, боље перспективе школовања и запошљавања лицима са знањем енглеског језика. Настојање да се владањем њиме обухвати доминантни део светске популације свакако се може довести у везу са тежњама ка унификацији, једнообразности и једноумљу света и модела живљења, са стварањем принудне светске заједнице људи и народа без идентитета којима се може манипулисати и којима се могу наметати вредности тржишне економије и потрошачког друштва, безрезервно прихваћене у англоамеричкој цивилизацији и увелико оличене у језику који ту цивилизацију опслужује. Покушаћемо да овај став поткрепимо извесним резултатима модерних лингвокултуролошких испитивања.

Тезе о најтежњој повезаности језика и етноса, језика и културе, језика и менталитета представљају општеприхваћене премисе етнолингвистике, социолингвистике, лингвокултурологије. У језику налазе одраз специфична обележја „слике света“ његових носилаца, одлике етничке свести, у основи чијег формирања и функционисања се налазе како самобитни, тако и чиниоци везани за међуетничку комуникацију, односно за утицај других етноса. Етнички стереотипи оличени у језику спадају у домен колективног несвесног, и они су обично изван саморефлексије просечног, „наивног“ члана одређене етносоциокултурне заједнице, али се могу идентификовати разним објективним методама и тако по-

стати чињенице индивидуалне и друштвене (само)свести. Између осталог, у експерименталним истраживањима којима је сврха идентификовање специфичности представа у свести носилаца одређених језика и култура значајно место заузимају анализе асоцијативних норми, које представљају резултат обраде података добијених у масовним експериментима. Асоцијативно поље сваке лексеме-стимулуса показује се као фрагмент слике света „просечног“ припадника одређеног етноса. У оваквим истраживањима, која могу бити монолингвално и конфронтационо усмерена, могуће је издвојити круг појмова доминантних у масовној језичкој свести и уједно добити показатеље о стереотипима што се код носилаца одређеног језика или више њих везују за појмове који су предмет нашег интересовања. Примера ради, за руски језик анализе асоцијативно-вербалне мреже његових носилаца вршене су на материјалу *Руској асоцијативној речника* у редакцији Ј. Караулова, као што је базу података за аналогна испитивања на англофоном подручју представљао *Асоцијативни тезаурус енглеског језика*. Занимљив оглед о разликама између језгра језичке свести и структуре социокултурних стереотипа носилаца енглеског и руског језика понудила је Н. Д. Уфимцева, изводећи из добијених резултата импликације о различитости романско-германског и словенског виђења света и актуелним процесима у „колективном несвесном“ носилаца руског језика у епоси обележеној њиховом све већом изложеношћу вредностима западне цивилизације (деведесете године XX века). Основни налаз Уфимцеве је да се иза формалне сличности структуре језгра језичке свести Руса и Енглеза налазе дијаметрално супротне слике света: „Док је енглеска језичка свест усмерена пре свега на спољашње окружење,

манифестујући вредности протестантског виђења света, најнеопходније за успешно функционисање тржишне привреде, дотле је слика света савремених Руса оријентисана потпуно другачије, премда је њена иманентна логичност нарушена (скорашњим) инфилтрирањем представе о искључиво потрошачкој функцији новца. Руска језичка свест усмерена је и на себе, и на другога, у коме она види пре свега *пријатеља* и *доброг човека*. Могло би се рећи да је свест Руса ‘пријатељесцентрична’. Руси као да живе на оси *ја–он* и у унутарњем простору. Рус је пре свега мислећи и/или говорећи човек, и човек који све процењује.“ Индикативан је, рецимо, податак да код Енглеза појам *FRIEND* (*пријатељ*) заузима 73. место у језгру њихове језичке свести (од укупно 75 појмова који улазе у његов састав, дакле лоциран је на његовом најудаљенијем крају), асоцирајући се пре свега са *непријатељем* (*енету*) и *прошвишником* (*фое*), док је за Русе међу асоцијатима *ДРУГ* (*пријатељ*) на изразито високом 8. месту и одликује се потпуно другачијом емоционалном маркираношћу, што показују најфреквентније реакције на овај стимулус: *прави* (*настоящий*), *најбољи* (*лучший*), *верни* (*верный*), *поуздани* (*надежный*). Или: анализа асоцијативне мреже појма *MONEY / ДЕНЬГИ* (*новац*) у енглеском и руском језику показала је „изразито економски начин мишљења код Енглеза“, док је стереотип о новцу у свести просечног Руса „карикатаура представе присутне у свести Енглеза“, из чега ауторка изводи овакав закључак: „Може се са сигурношћу претпоставити да је висок рејтинг новца у свести савремених Руса један од резултата тристагодишње европеизације (од времена Петра Првог), док карикатурални карактер те представе у поређењу са европским оригиналом говори о ‘користи’ што ју је Русима тај процес

Свети Кирило Равноапостолни, отац словенске писмености, икона (извор: спц.срб)

реално донео“ (Уфимцева). Намећање енглеског језика као не просто страног, него језика социјализације и социјалне промоције, како видимо, аутоматски претпоставља и формирање социокултурних стереотипа и слике света другачије од оне која се везује за матерњи језик, с тим што под утицајем тога процеса и ова примарна доживљава знатне измене. А није ли то непосредни интерес креатора „планетарне државе“, којима је потребна управо ментална унификација људи и народа, њихово обликовање по моделу западне цивилизације, апсолутизоване и издигнуте на пиједестал свечовечанске? У пројектовању новог светског поретка данашњи „инжењери људских душа“, рекли бисмо, свесно рачунају са језичком унификацијом као моћним чиниоцем жељене хомогенизације човечанства.

Православна Црква, полазећи и од богословске мисли поникле у

Биговић). Стога оно не може а да не указује на погубне последице кретања ка једнообразности или без-образности „новог светског поретка“ уз негирање етнокултурних, па и језичких особености. Афирмишући вредност и непоновљивост личности, православље уједно афирмише самобитност сваког народа, његову посебну и непоновљиву улогу у историји, његово право и дужност да „умножава своје таланте“, у шта, без сумње, спада и неговање властитог језика. Атак на национални језик неминовно повлачи за собом и промене у структури национално-језичке личности са својственим јој вредносним системом, менталитетом, представом о националном идеалу итд. То нас наводи на закључак да је фаворизовање једног глобалног језика израз и одраз опијености једним доминантним моделом цивилизације, лојалности прототиповима живота фабрикованим у једном

Идеал православља није једнообразност, него „једнодушност у вишезвучју“ (А. Јанулатос)

њеном окриљу, и од своје вековне праксе мисионарења и богослужења, и данас наглашава неопходност поштовања идентитета људи и народа, вишеобразности и сапостојања култура и језика. Идеал православља није једнообразност, него „једнодушност у вишезвучју“ (Атанасије Јанулатос), оно се држи начела „јединства у различитости или различитости у јединству“ (Р.

центру моћи, чему је највећа баријера чување интегритета и физиономије сваке етнокултурне и конфесионалне заједнице.

Православна Црква, остајући доследна свом предању, не будући „од овога света“, али остајући квасац који квашује и преображава тесто света (Мт. 13, 33), не може бити просто посматрач историјских збивања: њено дело је служење свету, „дело преображења историје, искупљења од њеног бесмисла [...], од идеолошких лажи и друштвених злочина, од утешних митова и лажног раја, дело искупљења од свега онога што мучи и одбацује човека, што његов живот квару и чини бескорисним“ (М. Кардамакис). У данашње време драматичне де-хуманизације и свеопште кризе људског идентитета то је послање посебно добило на тежини и актуелности. Једно од подручја активног ангажовања Цркве и њене теологије свакако је указивање на опасности од наметања једног општеобавезујућег културног и цивилизацијског модела уз игнорисање, па чак и разарање других и другачијих вредности. Језичка глобализација један је од пројавних облика тога процеса. Да ли ће се човечанство определити за обезличење прихватањем једног виђења света, једног културног модела, једног језика који га опслужује уз пуштање многих малих језика низ реку заборавља, или ће смоћи снаге за стваралачки заокрет ка слободном и љубавном јединству многих у различитости, показаће историја. А шта ће преовладати у великој ће мери зависити од деловања православних хришћана, од њиховог умећа да призову људе и народе у слободу синова Божијих, како би у свету могла засијати толико жуђена светлост Тавора.

– Из православне ризнице тумачења Светог Писма –

„Слаби“ и „јаки“ у вери

(Рим. 14, 1; 15, 1)

(први део)

др Предраг Драгутиновић

У Посланици Римљанима, 14. и 15. глава, Апостол Павле пише о међусобним односима хришћана у црквеној заједници. Он пише о онима који су „слаби“ и онима који су „јаки“ у вери. Чини се да су „слаби“ они који се придржавају одређених прописа, док су „јаки“ они који исте не сматрају меродавним за хришћански идентитет. При томе се „јаки“ позивају на снисхођење „слабима“, а сви заједно да ни у чему не осуђују једни друге. Како разумети ове савете Светог Апостола Павла црквеној заједници у Риму?

Моралне поуке Посланице Римљанима

Посланица Римљанима позната је као величанствени теолошки трактат и бисер богословља у Светом Писму Новог Завета. Пошто је изложио основне теолошке и антрополошке поставке Еванђеља хришћанима у Риму (Рим. 1–11), Апостол посланицу приводи крају тако што изводи крајње консеквенце вере у Христа Оваплоћенога и Васкрслога у свакодневном животу верујућих (12–15). Од главе 12 почиње морални или паренетски део посланице у коме се хришћани поучавају у конкретној примени Еванђеља у животу. Хришћански живот је продужена, непрекидна Евхаристија: „Молим

вас, дакле, браћо, ради милости Божије, да дате тела своја у жртву живу, свету, угодну Богу, као своје духовно богослужење“ (12, 1). Потом следе савети у погледу црквених дарова, међуљудских односа и односа према властима (Рим. 12; 13). Суштина је да хришћани у свему треба да теже ономе што је добро и да једни другима служе у смирењу: „чашћу чините једни друге већим од себе“ (12, 10), „немојте гордо мислити“ (12, 16), „не сматрајте сами себе мудрим“ (12, 16). Од верујуће заједнице се очекује несебична љубав свих према свима, па и непријатељима (12, 19–20). Покоравање властима је такође акт љубави и поштења (13, 8.13). Хришћани који воде непорочан и поштен живот не-

мају разлога да се супротстављају властима које су за добро (13, 4). После ових поука Апостол Павле се поново враћа на живот унутар заједнице.

„Слаби“ у вери

У тематику „слабих“ у вери Апостол уводи у Рим. 14, 1: „А слабога у вери примајте, без расправљања о мишљењима.“ Слаби у вери су они хришћани који практиковање своје вере везују за поштовање одређених прописа који се посебно односе на храну и пиће (14, 2.21) и строго разликовање дана (14, 5). Они свој хришћански идентитет везују за извесне аскетске праксе. Наспрам њих постоје они други који верују да се сме све јести (14, 2) и

да су сви дани исти (14, 5). Они хришћански идентитет сагледавају као слободан од спољашњих прописа. Основни критеријум верских пракси је по њима вера, убеђење појединца, а не неки пропис или забрана. Ове ће Апостол назвати „јаки у вери“ (15, 1). Међутим, Апостол ће на јединствен начин испразнити категорије „слабости“ и „јачине“ од њиховог уобичајеног значења, да би наново успоставио њихов однос у светлу поруке Еванђеља.

Сучељавање верских пракси

Већина тумача сматра да се Апостол овде осврће на напетости које су у црквеној заједници у Риму постојале између хришћана из незнабоштва, који су – слично Павловој проповеди – сматрали да вера ослобађа хришћанина од свих законских прописа, и јудеохришћана, који, мада су поверовали у Исуса као Христа и Господа, и даље сматрали да су јудејски законски прописи – разликовање чистих и нечистих јела и држање суботе – на снази. Овакав поглед на ствари може бити поткрепљен и историјским околностима. Наиме, године 49. римски цар Клаудије је издао едикт по коме се сви Јевреји изгоне из Рима (уп. Дап. 18, 2). После његове смрти тај едикт је престао да важи и Јевреји су се полако враћали у Рим. Међу изгнаним Јеврејима, који су потом постали Јевреји повратници, било је свакако и јудеохришћана. Ти јудеохришћани су се по повратку реинтегрисали у црквене заједнице које су један период биле сачињене готово искључиво од хришћана из многобоштва и које су сходно томе развиле верске праксе независно од јудејских прописа. Природно је да је убрзо дошло до напетости и до питања: како да се хришћани који имају различите верске праксе опходе једни према другима? Како да пројаве заједништво у вери у јед-

Апсида Базилике Светог Павла изван зидина, Рим (у средини на трону седи Господ; здесна му се налазе Св. Ап. Лука и Св. Ап. Павле, а са друге стране Св. Ап. Петар и Св. Ап. Андреј Првозвани)

Извор: wikimedia.org

нога Бога? Своја излагања Апостол Павле пише имајући у виду ову ситуацију.

1. Кор. 8–10

Упадљиве су сличности између 1. Кор. 8–10 и излагања у Рим. 14, 1–15, 13, при чему треба имати у виду да Апостол Павле Посланицу Римљанима пише из Коринта. И у једном и у другом случају помињу се „слаби“ и „јаки“ у вери. У оба случаја Апостол Павле апелује да разлике у верским праксама не пређу у поделе, нарочито наглашавајући одговорност „јаких“ који своју „јачину“ не треба да демонстрирају тако да саблажњавају и ниподаштавају „слабе“, већ напротив нико не треба никога да осуђује за оно што чини, а „јаки“ да процењују да ли је њихово понашање на изградњу или разградњу заједништва у Христу (Рим. 14, 19.22; 15, 1; 1. Кор. 8, 13). У оба случаја је поента да „јаки“ имају већу одговорност и да они, ако треба, добровољно и из љубави жртвују своја убеђе-

ња ради „слабе“ браће. Међутим, како у терминологији, тако и у аргументацији, постоје упадљиве разлике између 1. Кор. 8–10 и Рим. 14–15. „Јаки“ у Коринту се позивају на „знање“ и „слободу“ (гл. 8) и то конкретно у погледу једења меса од животиња жртвованих идолима. Они, пошто не верују да идоли постоје, сматрају да је то месо животиње жртвоване ничему и може се слободно јести, док „слаби“ одбијајући да једу такво месо, у ствари имплицитно признају постојање идола, тј. пројављују слабост у вери. У Риму је ситуација другачија. Ту се не ради о једењу или неједењу меса животиње жртвоване идолу, већ уопште о подели јела на чиста и нечиста и о разликовању дана од дана у погледу његове религијске важности. Док је ситуација у Коринту на коју Апостол Павле реагује јасно препознатљива, излагања у Посланици Римљанима су општег карактера.

— наставиће се —

Преподобни Зосим Синаит, Тумански Чудотворац

Иџуман Димиџрије Плећевић

Светоарханђелска обитељ тумаска, скривена од погледа у густим шумама, подно планина голубачких, већ вековима је прослављена подвизима и чудесима Преподобног Зосима Синаита, монаха исихасте, небојављеног делатеља молитве.

Чудесни пустиножитељ

Дошавши са многим Синаитима са Истока у земљу Лазарева, Преподобни Зосим (највероватније ученик Преподобног Григорија Горњачког) настанио се у густим шумама недалеко од Дунава, тражећи себи место молитвеног мира и созерцатељне радости. Управо ту, у спокоју природних лепота, попут древних подвижника провео је своје земаљске дане, скривајући се у срцу своје, ради непрестаног вапаја Богу и сагледавању нетварне светлости таворске, подражавајући на тај начин, у предокушају Царства непролазног, Апостоле и све свете.

Над светим гробом светиња постаде

Историји и људском памћењу остало је непознато све што се тицало Преподобног Зосима, осим имена и подвига, који су већ вековима дубоко укоренили у сећање благочестивих верника из непосредне и шире околине. За његово име везује се необично, до данас нимало утихнуло, предање по коме је прослављени косовски јунак Милош Обилић, имајући своје дворе на месту данашњег села Дворишта надомак Тумана, неком згодном приликом изашао у лов. Том приликом, нехотице је ранио пустињака Зосима и поневши га ка своје двору, на месту данашње манастирске цркве светитељ узвикне „ту мани“ и упокоји се у Господу. Испуњен покајањем због нехотичног убиства светог подвижника, војвода Милош на месту његовог престављења и погребенија поче зидати цркву, коју не доврши јер му гласници великога кнеза Лазара донеше

позив да „ту мане задужбину“ и пође у одбрану вере и отечества. Тако предање, које живи вековима, говори о постању и имену манастира Туман.

Неуморни заступник верних

И у време тешкога страдања од Турака и других освајача, манастир Туман живео је литургијским животом, прослављајући Бога Тројичнога и светог подвижника вере Преподобног Зосима. Свима који су са љубављу и вером приступали његовом гробу, преподобни старац је помагао, будући свима све и тешаћи их благодатним даровима којима је украшен. Ношени вером, многобројни верни осећали су неописиву радост и благослов у присуству истинског светитеља Божијег у коме се име Христово прославило и који је Христом Господом објављен, као заступник свих који га у страдању и немоћи призивају. Сви путописци из наших и других крајева,

Нови кивот Преподобног Зосима

Испосница Преподобног Зосима

пишући о Туману, незаобилазно су споменули да је Преподобни Зосим велики чудотворац и да народ са много страна притиче његовом чудотворном гробу, иштући и добијајући исцељење и благодатну помоћ.

Обретење светих моштију

Доласком руско-српског монашког братства из Миљковог манастира у Туман 1936. године, Зосимова света обитељ у сваком смислу је оживела и узнапредовала. Тада је са благословом надлежног Епископа браничевског др Венијамина извршено обретење моштију светитеља. Оно се збило 21/8. августа 1936. године. Братство манастира, на челу са игуманом Луком, обрело је свете мошти из гробнице у којој су почивале вековима у припрати манастирске цркве. Будући умивене у води и вину, по древном хришћанском обичају, обучене су и положене у кивот. Овим свештеним дога-

ђајем, туманска света обитељ постала је обogaћена светим и целебним моштима старца Зосима, уз чудотворну икону Мајке Божије, коју су након Октобарске револуције, руски монаси емигранти са собом донели и оставили у Србији. Преподобни Зосим Тумански Чудотворац канонизован је 1962. године и прославља се на дан обретења моштију 21. августа.

Богом прослављени чудотворац

Као и у древна времена и у наше доба, манастиру Туман и његовом светитељу ходочасте многобројне благочестиве душе, иштући заступништво пред Богом и исцељење од својих болести и патњи. Као некада у еванђељској бањи Витезди, чекајући благодатно силажење анђела Господњег, верујући у Туману ишту и добијају помоћ од светитеља.

Међу многобројним сведочанствима, уписаним у летопис

манастира из новог времена, посебно је потребно издвојити да је Преподобни Зосим даром Духа Светога исцелио многе људе од најтежих болести карцинома и леукемије, те да је и многе у ратовима сачувао чудесно им се јавивши усред борбе, те да је и многе бездетне родитеље обрадовао децом.

Имајући слободу и смелост пред Господом, он непрестано чудотвори, позивајући нас на тај начин да прослављамо Бога истинитога и да сву наду своју положимо на Њега, нашега Створитеља и Спаситеља. Диван је Господ у светима својим, који у свакоме поколењу угодише Богу, те и у наше време и у нашем роду засијавши међу многима, преподобни оци наши Зосим Синаит и Јаков Нови, обитељи туманске прослављени су чудотворци. ■■

Страдање Срба и Јевреја у Санском Мосту (1941): Сећање на мученике Шушњара и других стратишта

др Александар Раковић

Крајина је препуна стратишта о којима би требало да пишемо и говоримо више. Важно је да тој теми увек посвећујемо пажњу а нарочито ове године када обележавамо 70 година од пробоја логораша из Јасеновца где је вечни починак нашло – како је подвучено у Спомен-подручју Доња Градина – 700.000 жртава усташког геноцида у јасеновачком концентрационом логору.

Однос према мученицима српског народа и жртвама палим за ослобођење и уједињење Србије, Црне Горе, Југославије, потом палим за слободу Републике Српске и Републике Српске Крајине није нимало задовољавајући. Познато је да ни до данас нису израчунате ни војне ни цивилне жртве које су Срби од 1804. до 1945. поднели у борби за слободу. Широм српских земаља и Југославије остала су стратишта и гробља, широм Европе па и на Блиском истоку такође су остала гробља српских јунака палих за бољи и праведнији свет.

Нажалост, сећање на српске жртве се у Републици Србији углавном не негује. Обележавање значајних датума и годишњица се одвија али нема карактер какав према поштовању својих страдалника имају неки други народи, на првом месту јеврејски народ и Израел, али и Американци, Руси, Јермени и тако даље. За многа значајна места на којем је страдао српски народ се у јавности мало зна или се чак уопште не зна.

Крајина је препуна таквих стратишта о којима би требало да пишемо и говоримо више. Важно је да тој теми увек посвећујемо пажњу а нарочито ове године када обележавамо 70 година од про-

боја логораша из Јасеновца где је вечни починак нашло – како је подвучено у Спомен-подручју Доња Градина – 700.000 жртава усташког геноцида у јасеновачком концентрационом логору.

Недавно сам добио зборник саопштења, сведочења и докумената са округлог стола „Шушњар 1941“ (Оштра Лука, 2008) који сведочи о страшном, језивом страдању српског и јеврејског народа Санског Моста пред и на Илиндан 1941. Зборник је објављен двојезично, на српском и енглеском језику, како би се и светска јавност упутила у страдање Срба у Санском Мосту и околини – масовна погубљења која су усташе починиле над око 10.000 Срба и Јевреја у том крају.

Тужна историја Шушњара почела је већ на Ђурђевдан 1941, мање од месец дана пошто је проглашена Независна Држава Хрватска. Према Петру Додику, усташе су на Ђурђевдан 1941. упале у српске куће у Кијеву и Доњој Трамошњи, а нацисти су сутрадан стрељали Србе из Томине, Лужана, Чапља и Санског Моста. Жртве су потом вешане у Санском Мосту а потом сахрањене на пропланку Шушњар.

Милан Булајић пише да су хрватске и муслиманске усташе, од 31. јула до 2. августа 1941. на

Шушњару и другде у Санском Мосту, погубиле око 5.500 Срба и Јевреја. Немачки окупатор је забележио да су усташе само на Илиндан 1941. на Шушњару убиле 2.862 људи, углавном Срба а такође и Јевреја, да су укупне жртве на Шушњару и стратиштима широм среза тих дана износиле више од 10.000 Срба.

Масовно хапшење Срба и Јевреја почело је 27. јула 1941. у Санском Мосту и суседним насељима а потом су почела колективна усташка зверства. Жртве су убијане на више стратишта, дешавао се свеопшти покољ, крвава пијанка, река Сана је била црвена од српске и јеврејске крви. Према Булајићу, на Шушњару су биле ископане две јаме, ширине око три метра, дубине преко два метра, а дужине до четрдесет метара. Немачки извори сведоче да су јаме биле широке по четири метра, дубоке око два и по метра, а дугачке чак по сто метара. Док су скупљали људе, усташе су их тукле, разбијале главе, терале да певају хрватске шовинистичке песме. У таквом стању су их доводили до губилишта. Усташе су људе пред јамама убијале маљевима, крамповима, секирама, металним шипкама, неке жртве су заклане а неке стрељане. Србе и Јевреје је убијао ко год је стигао.

После овог ужасног пира усташке власти су 4. августа 1941. издале саопштење: „Од данас нема више право свако да убија Србе, од данас Србе могу убијати само припадници моћног немачког Рајха и припадници оружаних снага Независне Државе Хрватске.“ Живот је, наводно, требало да крене нормалним током па су усташе наредиле да се отворе све радње и организовале су забавни програм на Алагића пољу. Булајић посебно подвлачи да су значајну улогу у насиљу у Санском Мосту и околини имали римокатолички свештеници који су организовали масовна прекрштавања Срба.

Истоветна зверства су се дешавала широм Босанске Крајине (Бихаћ, Босанска Крупа, Цазин, Босански Нови, Босанска Дубица, Приједор, Босанска Градишка, Бања Лука, Сански Мост, Кључ, Босански Петровац, Босанско Грахово, Мркоњић Град, Гламоч и Јајце). Према Бранку Бокану усташе су у лето 1941. за неколико дана убиле 88.437 Срба из Босанске Крајине.

Током Грађанског рата у Југославији (1991–1995) Сански Мост је био део Републике Српске али је током хрватске акције етничког чишћења „Олуја“, у коју се укључила Изетбеговићева војска, потпао под власт у Сарајеву. Према Ричарду Холбруку, он и амерички амбасадор у Загребу Питер Галбрајт су сугерисали хрватском председнику Фрањи Туђману да заузме Сански Мост, Приједор и Босански Нови како би принудио Србе на преговоре. У складу с тим планом Изетбеговићеве снаге су 1995. окупирале Сански Мост који је, заједно са осталим српским градовима западне Босанске Крајине, Дејтонским споразумом издвојен из Републике Српске и придодат Федерацији Босне и Херцеговине. Од преко 25.000 Срба колико је у Санском Мосту живело 1991. остало је мање од 2.000 Срба, углавном старијих, у граду и околним селима.

Парастос на Шушњару у Санском Мосту, 2014 (фото: jadovno.com)

Српска културна баштина се нашла под ударом. Према Драги Прашталу, од уласка Изетбеговићевих снага у Сански Мост срушено је петнаест православних цркава и оштећено четиристо надгробних споменика на православним гробљима у санском крају. Стратиште Шушњар, које је у Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији 1971. установљено за спомен-подручје, такође се 1995. нашло изван Републике Српске. Спомен-подручје Шушњар је оскрнављено, помен Срба је ископан из мермерне плоче, покрадене су 522 плочице с именима српских жртава.

Муслиманске власти су Шушњару покушале да наметну другачији карактер од оног који му припада. Иако међу убијенима на Ђурђевдан и Илиндан није било ниједног муслимана, већ искључиво око 5.500 хиљада српских мученика и четрдесетак јеврејских страдалника, Исламска заједница Босне и Херцеговине је на Шушњару започела клањање ценазе на шта је бивши премијер Републике Српске и члан удружења „Санска огњишта“ Владимир Лукић 2008. за *Политику* изјавио: „Најновији потез локалне власти и исламске верске заједнице, злочин са преду-

мишљајем којим се жели избрисати историја односно страдање само Срба и Јевреја којих, након овог покоља, више никада није било у граду на Сани“. У удружењу „Санска огњишта“ тврде да је Шушњар угрожен и дивљом градњом и претњама да ће с тог места бити уклоњен православни крст постављен у спомен српским мученицима из Другог светског рата.

Република Српска, Српска Православна Црква, Јеврејска заједница и Општина Оштра Лука сваке године обележавају годишњицу страдања недужног становништва у усташким покољима у Санском Мосту. Тим поводом се служи Литургија у Цркви Светих апостола Петра и Павла, потом парастос и помен, а представници Владе Републике Српске полажу венац на споменик у Шушњару. Иако је од 2003. године Меморијални комплекс Шушњар национални споменик Босне и Херцеговине, тамошњи Срби сматрају да би и Република Српска и Република Србија требало да посвете много више пажње годишњицама страдања Срба и Јевреја у Санском Мосту како би се Шушњар заштитио од даљег угрожавања и покушаја промене историјског карактера. ■■

Сећање на хероине у Србији

Леди Пеџет
(фото: politika.rs)

Флора Сендс
(фото: politika.rs)

Мејбл Стобарт
(фото: heroesofserbia.com)

Храбре жене у Великом рату

Олиа Стојановић

„Није у то време било француског официра који не би радо, у знак најдубљег поштовања, положио свој мач пред ноге ових јунакиња. Оне су својом храброшћу и својом патњом изазвале поштовање света...!“

Анри Барби

Недавно завршена изложба „Помоћ Аустралијанки Србији током Првог светског рата“ све нас је подсетила да ратни вихор не бира – храброст, неодступање, пожртвованост, дубоку оданост и веру не изискује само од мушке чељади – напротив. Прошлогодишње обележавања стогодишњице почетка Првог

светског рата није могло проћи без подсећања на жене ратнице, жене борце – било оне на запустелим њивама где су преузимале мушке послове и прехрањивале породице, било оне које су без речи у корак пратиле саборце као што је то чинила Милунка Савић или оне које су у мору импровизованих шатора, у рекама крви и

непрекидном низу јаука и крика, превијале, ублажавале, лечиле, често и саме смртно страдајући. И све је некако докучиво када тече прича, ма како тешка била, о нашим јунакињама, српским женама, старемајкама, Србијанкама. Именима оних великих хероина, о чијим храбрим делима готово да више нема трагова у нашем дру-

О храбросци

О женама у ратовима за ослобођење Србије сведочио је француски књижевник и новинар Анри Барби, који је извештавао светску јавност о Првом светском рату на балканским просторима, и са српском војском прошао албанску голготу:

„... Ја сам их гледао и на ратишту, са пушком и бомбом у руци; и у болницама, у којима су на материнским и сестринским грудима привијале рањенике, јунаке; и у повлачењу кроз непроходне албанске гудуре, где се на немоћне и сломљене болом пуцало у леђа, из заседе, и у којима се масовно умирало од глади и зиме...

Гледао их и дивио им се! Ни страха, ни колебања, ни суза, ни уздаха! Није било жртве коју оне не би могле да поднесу за своју отаџбину. То су одважне кћери Србије, мајке и сестре јунака са Цера и Колубаре, мојих ратних другова, којима је отаџбина била преча од живота и које су, бирајући између понижења и смрти, изабрале смрт... Није у то време било француског официра који не би радо, у знак најдубљег поштовања, положио свој мач пред ноге ових јунакиња. Оне су својом храброшћу и својом патњом изазвале поштовање света...”

Стогодишњица смрти хероине

Једна од наших најпознатијих и најцењенијих сликарки, зачетник српског експресионизма, идејни творац Кола српских сестара, Надежда Петровић (Чачак, 12. октобар 1873 – Ваљево, 3. април 1915), се 1914. године из Венеције јавила Врховној команди Војске Краљевине Србије и тражила ратни распоред. Не чекајући на одговор дошла је у земљу и прикључила се пољској болници Дунавске дивизије првог позива, с којом је учествовала у борбама на Мачковом камену.

Наредне 1915. године Надежда је оболела од пегавог тифуса. Преболела је, али јој је остало болесно лево плућно крило. Слаба и исцрпљена, одмарала се код породице у Скопљу. Сви су је молили да се не враћа на фронт. Била је непоколебљива. По сопственој жељи поново се нашла у пољској болници код Ваљева, вратила се ближе фронту, у „велику кухињу у којој се једва зна ко је жив а ко мртав“. Од јутра до сутра била је у покрету, око рањеника, над коритима са врелим цеђем, у којима је покушавала да се избори с вашима. Руке су јој биле израђављене, тело сломљено, али не и дух. Обилазећи ваљевску болницу, војвода Живојин Мишић скинуо је са својих груди Медаљу за храброст и закачио је на Надеждину блузу. Трећег априла 1915. године Надежда је заувек затворила очи.

Надежда Петровић
(фото: wikipedia.org)

штву: Ленка Рабасовић, Љубица Чакаревић, Антонија Јаворник, Јелена Шаулић, Василија Вукотић, Софија Јовановић, Анка Ђуровић Црвенчанин, Надежда Петровић, Милосава Перуновић... Пошле су за својим родом, сином, мужем, крвариле за своју груду.

Али кад се спомену имена као Флора Сендс, Мејбел Ен Сент Клер Стобарт, леди Леила Пеџет, запитаност остаје. Удобне, топле домове, уважене положаје и угодне животе, одбациле су за кржаве руке, бол, муку и дубоку неизвесност... И остале до последњег даха уз ратнике једне малене земље. Чак и онда када би и мушко срце задрхтало.

Флора је рођена 1876. у Јоркширу (Енглеска). У првој години Великог рата радила је као болничарка у „Гвозденом“ пуку „Кнез Михаило“. У току повлачења ка Албанији се пријавила као војник-добровољац и прикључила се борбеним јединицама у којима је већ војевала Милунка Савић. На Солунском фронту је постала командир одељења, где се истакла у борбама код Горнићева и Кајмакчалана.

Због задобијених рана, неко време је провела у Енглеској где је објавила кратку аутобиографију *Енглескиња, жена-наредник у*

српској војсци и заједно са Евелином Хаверфилд основала је Фонд за прикупљање помоћи српским војницима и ратним заробљеницима. После опоравка се вратила у своју јединицу и учествовала у борбама. Постала је прва жена официр у српској историји.

Мејбел Ен Сент Клер Стобарт је у Првом балканском рату и Првом светском рату организовала болнице за пружање помоћи рањенима и болеснима. На челу Треће јединице Српског потпорног фонда у Крагујевцу руководила је пољском болницом у Великом рату.

Објавила је књигу *Оињени мач у Србији и друје*, у којој је причала о дружењу са Србима и приказала српског сељака-војника као човека који воли своју породицу, отаџбину, насупротив црно-беле уврежене слике – дивљег, окрутног жељног борбе.

Леди Пеџет је енглеска племкиња и хумана српска добротворка која је у балканским ратовима и Првом светском рату лечила српску војску. По завршетку Другог светског рата, њен лондонски дом постао је стециште српских политичких избеглица. Новчано је помогла уређењу српске цркве и српског клуба у Лондону. Поче-

так Великог рата затекао је леди Пеџет у Лондону. Не обазирјући се на савете супруга и оца, већ у новембру са великом британском санитетском мисијом, преко Солуна, пошла је ка Скопљу. Тифус је завладао скопском војном болницом. Пожртвовано помажући леди Пеџет је и сама убрзо оболела од ове опаке болести. Ипак се опоравила и наставила да управља болницом у Скопљу.

Када је српска војска кренула у повлачење преко Албаније, леди Пеџет је без обзира на савете и молбе својих најближих да одступи са војском, ипак остала уз рањенике који нису могли да се евакуишу. Скопље је у том тренутку било окупирано од стране Бугара. Неустрашива леди Пеџет је и у таквим околностима остала у Скопљу све док и последњи рањеник није напустио скопску војну болницу.

Пред крај живота у Лондону леди Пеџет је писала: „Нека ме сви забораве! То ми је свеједно! Али ће ми тешко пасти ако ме моји Срби забораве!“

Проглашена је дамом Великог крста, Најузвишенијег реда Британске империје и одликована највишим одликовањем Српске Православне Цркве, Орденом Светог Саве I реда.

– Како нас је видео и заволео Швајцарац Рајс (28. део) –

Откривање споменика Рајсу 1931. године
(фото: politikin-zabavnik.co.rs)

Генерал открио споменик

Анђоније Ђурић

Боље место као да се није могло наћи. У Топчидерском парку, оном делу покрај пруге и пута, међу столетним боровима који стреме у висину и тиме симболично представљају снагу, неуништивост и стремљење српског народа ка сјајним висинама правде и човечности – ту је нађено место за споменик Рајсу.

Дошли су поносити сељани из Прњавора, Лешнице, Јадра, они преживели страдалници, и деца из села кроз која је протутњала аустроугарска сила; дошли честити Шапчани и Ваљевци, девојке у народној ношњи.

Дошли да се још једном поклон свом добротвору, свом заштитнику и неуморном борцу за истину о српском народу.

Боље место као да се није могло наћи. У Топчидерском парку, оном делу покрај пруге и пута, међу столетним боровима који стреме у висину и тиме симбо-

лично представљају снагу, неуништивост и стремљење српског народа ка сјајним висинама правде и човечности – ту је нађено место за споменик Рајсу.

Дошао је на ову свечаност и Луј Кордије, генерални секретар Удружења француских ратника, иначе професор универзитета и аутор неколико књига о заједничком ратовању Срба и Француза против завојевача, затим прослављени француски јунаци, док је угледни швајцарски новинар Пол Депоше стигао дан раније да би швајцарске читаоце обавестио о

атмосфери у Београду уочи откривања споменика.

Освећењу и откривању споменика присуствовали су, у име краљевске породице, краљев генерал Павле Павловић, у име владе Предраг Лукић, командант града Београда генерал Војислав Томић, председник Удружења резервних официра и ратника потпуковник Милан Радосављевић, гувернер Народне банке Игњат Бајлони, изасланик Народне одбране генерал у пензији Никола Цоловић, председник Удружења добровољаца потпуковник Лујо

Ловрић, ваздухопловни потпуковник Миодраг Томић и многе друге знамените личности из престонице и Србије.

У првом реду били су представници Српске Православне Цркве.

Споменик је открио генерал Павле Павловић. Уз плотуне почасне чете интониране су швајцарска, француска и југословенска химна.

Проти топчидерском Богдану Петровићу припала је част да први говори о свом парохијанину Рајсу:

„Долазимо са твога гроба, где смо, при помену твог светлог имена, ронили чисте сузе у знак вечитог завета ненадмашној љубави твојој за нашу отаџбину, у којој си ти био један од значајних градиатеља нашег косовског храма. Поменућу само твоје експертизе на Конференцији мира, поткрепљене чврстим доказима о нечувеном зверству „културног четворног споразума“ у Мачви и Подрињу, Сурдулици и Топлици и осталим кланицама српског живља од 1914. до 1918. године. Оне су увериле свет да си – колико велики пријатељ наш – исто толико велики поборник Слободе, Истине и Правде.

Та твоја моћна реч за зеленим столом, после крупних војничких дела, много је допринела крупној последици: јединству нашег народа и наше државе.

Нека твоја скромност не замери нашем честитом Удружењу резервних официра и ратника што ти подиже овај споменик да би наша деца и наша поколења знала, видела и научила, колико се може волети један народ, по рођењу и крви туђ – ако су правда и истина на његовој страни.

А ти си, драги професоре, био на страни српског народа, јер су на његовој страни били Бог, Истина и Правда...”

Смрт не доноси заборав

Из говора Милана Радосављевића издвојили смо овај део:

Место за Мишићев портрет

Последње писмо које је Рајс осмог августа 1929. године потписао – било је упућено сликару Михајлу Миловановићу који је у Младеновцу припремао изложбу својих радова на тему „Српски народ у рату и миру“. Повод том писму био је портрет војводе Живојина Мишића, који је Миловановић поклатио свом пријатељу Рајсу, уверен да ће га тај дар веома обрадовати.

Овако гласи последње Рајсово писмо:

„Драги мој ратни друже, јуче сам примио вашу пошиљку. Дивна је. Веће задовољство ми ничим нисте могли учинити. То је збиља наш војвода! И збиља атмосфера из јесени 1916. на Чукама кад су наши војници грунули ка Битољу. Ваш лепи портрет имаће почасно место у мојој сељачкој кући.

Драги мој друже, ја сам много дирнут вашим лепим гестом. Као што рекох не бисте ми могли ничим учинити веће задовољство. Надам се да ћете, кад будете долазили у Београд, свратити у моју кућу да видите војводу и да поред чашице ракије евоцирамо успомену из оног времена тако далеког, а које је ипак увек тако близу нама, и у коме смо многи патили, али се и много заједнички надали.

Још једном, драги друже, искрено хвала и верујте осећањима правога пријатељства нашег старог

Р. А. Рајса”

– Из благодарности за све што си учинио за нас, ратнике, и наш народ у најтежим данима ратног искушења, ми ти данас, на двогодишњицу твоје изненадне смрти, посвећујемо овај споменик. Чинећи ово, казујемо још једну истину: ми који своје раду не одајемо праву почаст – високо ценимо туђе заслуге!

Дошао си међу нас кад су Централне силе, у првом реду Немачка и Аустроугарска, утврдиле да је самостална Србија сметња њиховим завојевачким циљевима.

Дошао си да видиш како нас је казнила „казнена експедиција“ бечког ћесара и каква је била казна. Дошао си као Швајцарац да у име своје независне државе и независне европске штампе подигнеш свој моћни глас у име човечности осудиш свирепа дела и покоље над децом, женама и старцима у Мачви и Подрињу.

Дошао си, видео си нас, заволео си нас, ратнике, а кроз нас и цео народ, и остао међу нама до смрти.

За твоје пожртвовање, за твоје искрени, некористољубив рад за добро нашег народа и наше државе, којој си ти апостолски, као рођени њен син служио – данас цео народ посвећује своје мисли теби и одаје захвалност и признање твојим великим делима.

Нека овај споменик наше захвалности – свим нашим пријатељима на страни буде доказ да ми искрене пријатеље ни после смрти не заборављамо...

Док је Рајсово тело почивало у гробници на Топчидерском гробљу а његово племенито срце, према својој изричитој жељи, у капели на врху Кајмакчалана, бронзани Рајс је остао међу столетним боровима у Топчидерском парку.

У знак захвалности великом српском добротвору, племенитом и срчаном Швајцарцу.

Споменик за сва времена.

– насћавиће се –

– Из наше прошлости –

Тома, Милић, Стојан

– три претка радикаског политичара Стојана Протића

др Софија Божић

Не може се рећи да су Протићева личност и јавно деловање довољно истражени. Између осталог, није подробније осветљено ни питање његовог порекла, чему је изгледа допринео и сам Протић, избегавајући да се хвали својим знаменитим дедовима.

Поред Николе Пашића, Стојан Протић био је један од најистакнутијих радикалских политичара у Србији и, касније, Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца. Иако је у науци о њему до сада објављено неколико монографија и чланака који или прате Протићев живот у целини или су фокусирани на одређене аспекте његовог рада и њихове последице, ипак се не може рећи да су Протићева личност и јавно деловање довољно истражени.

Између осталог, није подробније осветљено питање његовог порекла, чему је изгледа допринео и сам Протић, избегавајући да се хвали својим знаменитим дедовима. „...мало је ко знао историју породице Стојана Протића“ – забележио је Милан Јовановић Стојимировић. „Он никада није истицао своје јуначко порекло, и ништа није тражио на основу заслуга својих предака. Он је и у томе погледу био отмено дискретан, као што никад није говорио ни о својим заслугама за народ и земљу“.

Ако се осврнемо на оно што је о оцу написао његов син Милан у својим сећањима, сазнаћемо да је чукундеда Стојана Протића био Тома Дечанац из села Дечана код истоименог манастира, који се са женом и два малолетна сина доселио у Србију око 1745, бежећи од турског зулума. О својим прецима Милан Ст. Протић навео је и следеће: „Протићев прадед Милић Томић, један од два сина Томе Дечанца, био је чувени кнез ражањски, који је по народном послу одлазио два пута у Цариград и сарађивао са Карађорђем и кога су Турци 1814, заједно са старијим сином Гмитром (или Дмитром), набили на колац на ‘Мечки’ код Ражња. Протић је оцаковић, коленовић, иако су му родитељи мали људи, отац Милан занатлија, мајка Милосава („баба Ђина“) неписмена сељанка из села Јасике, код Крушевца“.

Идући даље трагом на који је указао Протићев син, долази се до потпунијих података о породици из које је поникао познати српски политичар.

О личностима које је поменуо Милан Ст. Протић писао је још у 19. веку Милан Ђ. Милићевић, а у новије време др Бранко Перуничкић. Према овим историчарима, чукундеда радикаског политичара Томе Дечанца побегао је око 1750. године од турског зулума из Метохије у Сталаћ. Тако је његов син Милић, рођен око 1740. у селу Дечанима, одрастао у Сталаћу, где се и оженио. После смрти супруге, прешао је у Ђићевац. Ту је засновао породицу са удовицом по имену Станка, која је из првог брака имала сина Стевана. Станка је са Милићем добила још двојицу синова: Дмитра и, 1783, Стојана.

Интелигентан и способан, Милић је брзо постао уважена личност у свом крају, па и у удаљенијим деловима Србије. Ангажовао се за време Кочине крајине, а затим је, добивши пристанак Османлија, прихватио положај који су му понудили Срби и постао кнез Ражањске нахије. Када је почела Српска револуција 1804, истакао се као један од првих устаника, заједно

са синовима. Учествојући у бици на Каменици 1809, Милић, Дмитар и Стојан успели су да сачувају животе, док је Стеван том приликом погинуо.

Осим што је војевао, Милић је учествовао и у дипломатским активностима. По Карађорђевом налогу, 1812. је пошао у Цариград са Стеваном Јевтићем и Иваном Протићем, ради уговарања мира с Турцима. Вративши се у Србију по обављеном послу, Милић није још дуго живео. Већ следеће, 1813. године, када је угушен Први српски устанак, а Турци почели са репресалијама над становништвом, Милић, који није желео да бежи пред Османлијама, и његови синови одмах су били ухваћени. Како би застрашили Србе и угушили сваку идеју о новој побуни, Турци су одлучили да њихове најугледније представнике и познате устанике казне на најсвирепији начин: на брду Мечки код Ражња, кнез Милић и старији син Дмитар издахнули су у страшним мукама на коцу. Срби су потом скинули њихова тела и покопали их изнад олтара манастира Светог Романа.

Иста судбина требало је да снађе и Стојана Милићевића, свештеника кога је у Нишу рукоположио, 25. марта (5. априла) 1805. године, Митрополит нишки Макарије. Управо зато што је био у служби Христа, Турци су извршење казне над Стојаном оставили за крај, наменивши му, како је забележио Милан Ђ. Милићевић, колац обојен зеленом бојом. Када је дошао ред на Стојана, присутни Срби, окупљени у великом броју, ужаснути судбином пострадалих, настојећи да тако спрече гашење породице Милићевић, обратили су се Турцима молбом да бар млађег кнез Милићевог сина оставе у животу. Целати се, међутим, нису обазирали на српске вапаје и наставили су започети зверски посао. Срби су тад понудили

знатну суму новца у замену за живот свог сународника и Турци су, полакомивши се, ослободили већ рањеног и напаћеног свештеника. Старешина манастира Светог Романа предао им је обећани новац (25 кеса, односно 12.500 гроша), а Стојан је, захвалан што је избегао смрт, будући довољно имућан, убрзо вратио дуг свом спасиоцу: његов живот вредео је 400 свиња, колико их је морао продати како би надокнадио средства која су исплаћена Турцима.

Али, искушењима кнез Милићевог сина ту није био крај. После извесног времена, на заповест везира, Стојан се поново нашао у рукама Турака, као један од 60 Срба који су оковани и отерани у Крушевац, Шашит-паши Франчевићу. На срећу, паша је био стари познаник Стојановог оца, те је ослободио млађег Милићевића и допустио му да се врати у Ћијевац.

И следећи пут, 1815. године, када је 30 гаваза из Ниша кренуло да убије и опљачка српског свештеника, Стојана је послужила срећа. Туркиња Тана из Ражња, где су се гавази задржали на преноћишту, обавестила га је шта му се спрема, тако да је Стојан са породицом пребегao у Варварин. Не затекавши свештеника у Ћићевцу, гавази су кренули за њим у потеру, али даље од Мораве, где су лежале добро браћене територије које је кнез Ми-

Стојан М. Протић (Крушевац, 16/28. јануар 1857. г. — Београд, 28. октобар 1923. г.), српски политичар и државник (фото: <http://sr.wikipedia.org>)

лош ослободио од Турака, нису могли. Уместо да јуре Стојана, вратили су се назад, опљачкали сву имовину коју није успео да понесе са собом и потом му запалили кућу.

Успешно бекство од гаваза било је, чини се, последње тешко искушење Стојана Милићевића. Све до смрти 1854. живео је мирно, обављајући свештеничку дужност. Иза себе је оставио четири сина: Станоја, Милоја, Миладина и Милана, рођена у браку са супругом Инојком. Сахрањен је код цркве у Варварину. ■■

Наводи о Албанцима у уџбенику *Историја за 6. разред основне школе* (II део)

Жарко Б. Вељковић
Милушин Мићић

У нашој се научној јавности и образовном систему појављују по извесном аутоматизму и без неке лоше намере ставови који својом недореченошћу или недовољном научном прецизношћу иду наруку албанском фалсификовању историје.

II) Године 1986. одржан је научни скуп Одељења историјских наука САНУ на тему односа Илира и Албанаца, што је и уобличено у научни зборник *Илири и Албанци* који је постао и остао централно дело наше и светске независне историографије на ову тему. Одатле преносимо наводе из чланка „Албанија у касној антици“ Владислава Поповића, светског стручњака за археологију касне антике и раног средњег века на Балкану, члана САНУ и академика Француске академије наука и уметности: „Балканске провинције на јужном Јадрану... на територији римских колонија и муниципија... је, судећи према ономастици, становништво у првим вековима нове ере било претежно италског, а у мањој мери оријенталног и илирског порекла... немамо никакав директан начин да сазнамо у којој се мери илирски језик још увек говорио, или није, у мањим насељима у равници и дуж речних долина... чини нам се много важније да установимо, у светлости епиграфских докумената, које је, независно од етничког питања, било подручје распрострања грчког и латинског говора... Гранична линија између

два језика, коју су научници из прошлог века стављали уз реку Дрим, пружала се отприлике дуж Шкумбија и *Via Egnati*-је... што не искључује *a priori* могућност да се аутохтони језик одржао у периферним подручјима и нарочито у планинама. Словенске најезде довеле су до дубоких промена у албанским провинцијама, а први талас Склавина допро је до Драча 548. г. Међутим, тек су касније провале, с краја VI и из VII века, довеле до уништења великог броја рановизантијских градова у Превалитани и оба Епира... Најзад, трећи талас Словена, до кога је, према новим резултатима, дошло најраније тридесетих година VII века, означио је појаву дукљанских Срба у Црној Гори. Ово прво словенско заокружење некадашњег илирског подручја јасно се огледа у албанској топонимији, у којој су веома бројна словенска имена места... Ови топоними, који потичу из источног дијалекта јужнословенског језика, сведоче да је античко име пало у заборав и да су Словени из првих најезди настанили ова насеља или њихову околину пре доласка Арбанаса... Материјална култура VII и VIII века, распрострање-

на на суженој територији двеју северних провинција, најбоље нам је позната према садржају некропола типа Комани-Кроја... Култура Комани-Кроја је дакле урбана, постантичка, ретардирана римско-византијска и превасходно хришћанска. Откриће гробова са идентичним садржајем ван драчке области... сведочи о њеној широј распрострањености од подручја које су заузимали средњовековни Арбанаси, те се стога не може закључити да је она била везана за једну одређену етничку групу, поготово не за прото-албанску или албанску... може се у носиоцима ове културе без устезања препознати једна романизована или прото-романска популација... Проторомански или предромански карактер културе Комани-Кроја у Албанији и Црној Гори потврђују релативно чести топоними латинског порекла у овој области... албански речник је посебно поучан... Нарочито су бројне позајмице из латинског и словенског језика. Прве, доста уопштеног карактера, односе се на градски живот, породичне везе, пољопривреду, биљке и воће из ниског и мочварног појаса. Друге, прецизније, везане су за видове стано-

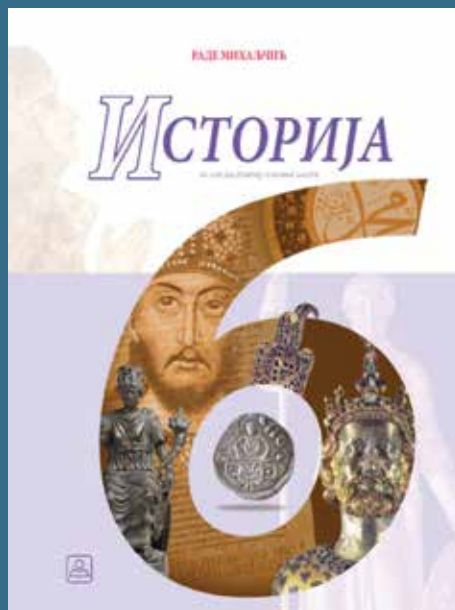
У уџбенику *Историја за 6. разред основне школе* академика Радета Михаљчића у издању Завода за уџбенике у Београду, у поглављу „Јужни Словени и староседеоци“ стоји:

„Међутим, староседеоци који су живели заједно и чија су насеља груписана у веће групе нису словенизирани. Обичаје, језик и друга народна обележја сачували су Албанци. Део насељених Словена примио је језик и обичаје Албанаца и стопио се са њима.“ Као и: „У источним Алпима и на Балканском полуострву Словени су затекли староседеоце, који су почели да се повлаче у тешко приступачне планинске пределе, или су се склањали у утврђене приморске градове. Део староседелаца стопио се са Словенима. Свој језик и обичаје сачували су Албанци.“

Међутим, то не одговара историјским чињеницама јер су Албанци пореклом нероманизовани Дачани који су се тек по насељавању Словена доселили на подручје данашње централне Албаније, где су се мешањем са нероманизованим Илирима, али и паралелно примајући романске и словенске речи, формирали и као етнос и у језичкоме смислу у VIII веку, начинивши своје најстарије национално име Арбанаси (Албанци) од романског назива античког града *Albanum*. Албанци су се потом ширили албанизирањем Романа и Словена, али и истискивањем Словена и Срба. На Косову и Метохији Срби су преовлађујуће становништво до XVIII века, и тек у XVIII, XIX, а нарочито XX веку, Албанци из северне Албаније се у све већем броју досељавају на Косово и Метохију, све више и више албанизирајући и истискујући Србе. У прилог томе даје се аргументација из научно независне литературе.

Стога предлагемо да се поменути наводи у уџбенику *Историја за 6. разред основне школе* академика Радета Михаљчића у издању Завода за уџбенике у Београду, у поглављу „Јужни Словени и староседеоци“ измене да гласе (измене су подебљане):

„Међутим, староседеоци који су живели заједно и чија су насеља груписана у веће групе нису словенизирани. Обичаје, језик и друга народна обележја **чували** су **номадски Дачани, Илири и Романи. Мешањем номадских Дачана са затеченим Илирима настали су Албанци и њихов језик у VIII веку. Албанци су се ширили албанизирањем Романа и већ насељених Словена, али и истискивањем Словена и Срба. На Косову и Метохији Срби су преовлађујуће становништво до XVIII века, отада се Албанци из северне Албаније у све већем броју досељавају и све више и више албанизирају и истискују Србе.**“ Као и: „У источним Алпима и на Балканском полуострву Словени су затекли староседеоце **Романе**, који су почели да се повлаче у **мање** приступачне планинске пределе, или су се склањали у утврђене приморске градове. Део **ових** староседелаца стопио се са Словенима. Свој језик и обичаје **чували** су **номадски Дачани, Илири и Романи. Мешањем номадских Дачана са затеченим Илирима настали су Албанци и њихов језик у VIII веку. Албанци су се ширили албанизирањем Романа и већ насељених Словена, али и истискивањем Словена и Срба. На Косову и Метохији Срби су преовлађујуће становништво до XVIII века, отада се Албанци из северне Албаније у све већем броју досељавају и све више и више албанизирају и истискују Србе.**“

вања, земљорадњу, сточарство и друге делатности... У суштини, албански лексички фонд одаје семи-номадски и чобански народ који је за време хладне сезоне настањивао континентални појас брежуљака, где је успостављао додир са становништвом

из нижих предела, а преко лета одлазио према пашњацима високих планина... У VII и VIII веку... примећује се на различите начине паралелно постојање одвојених етничких и социјалних целина. Културна група типа Комани–Кроја, као што је већ

наглашено, непосредни је продужетак остатака романизованог становништва... Са своје стране, словенски земљорадници заузимали су равнице и долине свуда око њих, па чак и вероватно унутар њиховог подручја. У планинама, или тачније изнад ове ➔

зоне коју су настањивали Прото-Романи и Словени, одржало се сточарско становништво, које је могуће означити као Прото-Албанце, без обзира шта су они у ужем смислу... Овај закључак се делимично подудара са средњовековним документима у којим се у скадарском подручју помињу три различите лингвистичке групе: Арбанаси, Романи и Словени. Посебан проблем представља убикација енигматичког *Арванона* (Арβανον), првобитног чврстог језгра Арбанаса... Новија истраживања... у *Арванону* назиру више област него ли један одређени град... По једнима, то... је... област Матија у централној Албанији. Према другом мишљењу... *Арванон* се, бар својим највећим делом, налазио јужно од велике окуке Шкумбија, приближно између Девола, недалеко од Охридског језера и Елбасана... Међутим, чини нам се да је, када се већ поставља питање најранијег таласа ширења Арбанаса сисавших са планина, одговор дао један угледни албански филолог. Ослањајући се и картирајући албанске топониме са суфиксом *-esh*... који потиче врло вероватно од латинског *-ensis*, односно вулгарног латинског *-esis*, он је утврдио, како изгледа, оквири тог најранијег таласа, чија се концентрација може пратити од Елбасана на југу, преко Тиране, до Кроје на северу... инфилтрација горштакских Арбанаса... У овом првом налету планинских сточара назиру се подстицаји све снажније седантеризације, албанизације, односно дероманизације и деславизације северног подручја Албаније. У раздобљу које следи, равничарски Арбанаси прихватају хришћанство, било латинско или грчко, насељавају се у градовима, где деле судбину латентно присутног романског, грчког и словенског становништва... Све у свему, од нестанка Илира из историје и појаве Арбанаса, постоји јаз од око осам векова, чему треба до-

дати приближно исти период до васкрса Илира, отелотворених у Арбанасима, као производ нагађања филолога добро обучених у немачким школама. Из свега што је до сада речено, слободно смо да закључимо да албански проблем није ни етнички, ни национални, већ превасходно политички, културни и социјални. Млада албанска наука, у којим се редовима свакако налазе надарени истраживачи, и која у романтичарском полету који раскошно обогађује етатистичка привола, безрезервно декларише до сада научно недоказани и по свој прилици недоказиви континуитет од Илира до данашњих Арбанаса, нанела је себи, и даље је наноси, штету чији ће дуг, с тешком муком и по високој цени моћи да отплати у будућности.“ (Гарашанин 1988: 222, 227–234, 238, 239, 242, 244–246, 248–250).

III) Године 1985. САНУ је објавила књигу једног од најзначајнијих проучавалаца српског средњег века, српског историчара књижевности, историчара и члана САНУ Димитрија Богдановића, *Књигу о Косову*, која представља објективан чињеничан приказ историје Косова и Метохије. Димитрије Богдановић о односу српског и албанског етноса на Косову и Метохији кроз историју каже да „област Косова у најширем смислу речи, све до краја XV века приказује историја као чисто српску земљу... свагда и без икаквих ограда српску. Ниједном се у овом преломном историјском раздобљу Косово не јавља као албанска земља, нити се да наслутити да би оно могло то да постане. Настањено Србима, са безначајно малим процентом несрпског становништва (међу којима су и Албанци), са најмоћнијим, најактивнијим и најважнијим центрима српске духовности, културе и политичког програма за будућност, Косово је у XV веку класична српска земља... антропонимијска

проучавања изворних турских пописа из XV века показују да је линија данашње државне границе углавном подударна са тадашњом етничком међом Срба и Албанаца. На подручју данашње покрајине Косово Албанаца има тада само око Ђаковице, Срба има и у албанском делу Алтина, док читав остали простор ‘Области Бранковића’ насељавају, практично, само Срби... Судећи према... лингвистичким и историјским подацима, Косово је у најширем смислу речи током целог XV века било српска земља, са потпуно занемарљивом албанском (па и то – хришћанском) мањином. Никаквог основа немају произвољне тврдње да турски дефтери тобож очигледно доказују да је становништво Косова у XIV и XV веку (!) још увек у суштини ‘албанско и хришћанско’... Словенска имена су тридесет седам пута бројнија од албанских... ни у једној... нахији није било села са чисто албанским именима, али је зато у пећкој било 94 села са чисто словенским именима, у вучитрнској 5, у призренској 7. Било је и села са мешовитим саставом имена, али су и у њима преовлађивала словенска, осим у 15 насеља пећке нахије, где су албанска имена... била у већини... Чињеница је... да се српски народ појединачно и масовно, под притиском рата, а не ‘природно’ селио већ у XV веку... Било би погрешно, међутим, тражити већ у том раздобљу почетке масовних миграција Албанаца из северноалбанских планина у метохијске и косовске равнице, као што се то понекад упрошћено представља. Упркос свим невољама и сеобама, етнички и демографски односи нису се на српско-албанској међи тако брзо мењали. Анализа турских дефтера показала је, поред осталог, да се средњовековно стање одржава углавном кроз цео XV и XVI век. Из тога времена је већ довољно историјских извора, па се може поуздано зна-

ти: мада су се сразмерно велике масе српског... становништва селиле пред Турцима током читавих стотину година после Косова, још у овим областима нема битног померања и замене народности... Тек седамдесетих година XVI века оглашавају се у историјским изворима први озбиљнији пљачкашки упади Албанаца у околину Призрена, Ђаковице и Пећи у Метохији, наговештавајући сектор и правац главног продора на исток, али још увек без насељавања... Велика сеоба Срба под Арсенијем III Чарнојевићем... тај крупан историјски догађај, у коме су се покренуле и преместиле велике масе народа, отварајући простор за још судбоносније промене на етнографској карти Балкана... није захватила читаво подручје Косова и Метохије и није створила празан простор у који би се онда убацили мухамедански Арбанаси, него је српски народ на тој територији ипак остао и потом је насиљем исламизиран и поарбанашен... антропогеографска истраживања потврђују чињеницу великог етничког поремећаја крајем XVII века, али не и претпоставке о потпуном пражњењу косовско-метохијског подручја. Исељавање српског народа 1690. захватило је само оне крајеве који су се налазили на удару, а уз то били компромитовани учешћем у устанку. У следећим ратовима доћи ће до слабљења и смањивања ове још никако не мале етничке масе, али Албанци ни тада не силазе у испражњен, напуштен простор. Уместо тога колонизација Албанаца тећи ће у XVIII веку најпре споро, инфилтрацијом у постојећа насеља и истискивањем српског становништва, а не насељавањем празног простора... 'Тај српски православни живаљ није испразнио терен гранични са Арнаутима, него је, подлегавши сили, био подвргнут бржем мухамеданизацијању и арнаућењу, што је за српску националну

идеју значило исто што и нестанак српског живља'... то је... нов, досељенички и брђански елемент, за чије се миграције одмах везује и исламизација. Стабилна етничка граница Срба и Албанаца... почиње се нарушавати... да би до већих поремећаја дошло тек у XVIII и XIX, а нажалост до највећих и судбоносних – у нашем веку и нашим данима" (Богдановић 1985: 54, 57, 58, 67, 68, 78, 79, 80).

На горепоменути начин се слика о савременим Албанцима, као носиоцима албанског идентитета, у умовима ученика још основне школе пројектује у давну античку прошлост. Заправо, то би исто било као да докажујемо историјско-политички континуитет од античких малоазијских Грка до савремених Турака, пројектујући тако ововремене територијалне претензије у безвременост. Узевши у обзир то да ученици основне школе без одговарајућег знања и критичке зрелости не могу да адекватно проблематизују сложена питања етногенезе, а на основи навода из уџбеника историје о наводној апсолутној аутохтоности албанског етноса и њиховој територијалној непомићности, у образовном се процесу перпетуира једна идеологија крви и гласа која је мотор агресивног романтичарског заноса са територијалним претензијама код носилаца савременог албанског идентитета. На тај начин, што је најапсурдније, оправдавају се великоалбанске територијалне претензије у очима деце оног народа који је управо његова највећа жртва!

Стога предлажемо да се поменути наводи у уџбенику *Историја за 6. разред основне школе* академика Радета Михаљчића у издању Завода за уџбенике у Београду, у поглављу „Јужни Словени и староседеоци“ измене да гласе (измене су подебљане):

„Међутим, староседеоци који су живели заједно и чија су на-

сеља груписана у веће скупине нису словенизирани. Обичаје, језик и друга народна обележја чували су **номадски Дачани, Илири и Романи**. Мешањем **номадских Дачана са затеченим Илирима настали су Албанци и њихов језик у VIII веку**. Албанци су се **ширили албанизирањем Романа и већ насељених Словена, али и истискивањем Словена и Срба**. На Косову и Метохији Срби су **преовлађујуће становништво до XVIII века, отада се Албанци из северне Албаније у све већем броју досељавају и све више и више албанизирају и истискују Србе**.“ Као и: „У источним Алпима и на Балканском полуострву Словени су затекли староседеоце **Романе**, који су почели да се повлаче у **мање** приступачне планинске пределе, или су се склањали у утврђене приморске градове. Део **ових** староседелаца стопио се са Словенима. Свој језик и обичаје **чували су номадски Дачани, Илири и Романи**. Мешањем **номадских Дачана са затеченим Илирима настали су Албанци и њихов језик у VI-II веку**. Албанци су се **ширили албанизирањем Романа и већ насељених Словена, али и истискивањем Словена и Срба**. На Косову и Метохији Срби су **преовлађујуће становништво до XVIII века, отада се Албанци из северне Албаније у све већем броју досељавају и све више и више албанизирају и истискују Србе**.“

Литература

Богдановић, Димитрије (1985), *Књига о Косову*, Београд: САНУ.

Гарашанин, Милутин (ур.) (1988), *Илири и Албанци*, Београд: САНУ.

Михаљчић, Раде (2008), *Историја за 6. разред основне школе*, Београд: ЗУ.

Искушења егзистенцијалистичког богословља, или Толстој као теолошки мислилац

Протођакон Зоран Андрић

Аутор *Раја и мира* (1866–68), *Ане Карењине* (1875–77), написао је у својим последњим годинама живота многобројне теолошке и црквеностроичке списе због којих је, и мимо великог литерарног успеха, убрзо пао у заборав. Ови списи стоје у сенци ауторових монументалних књижевних дела.

Лав Николајевич Толстој (1828–1910) важи, без икакве сумње, за једног од најзначајнијих писаца не само руске, већ и целокупне светске књижевности. Аутор *Раја и мира* (1866–68), *Ане Карењине* (1875–77), написао је у својим последњим годинама живота многобројне теолошке и црквеностроичке списе због којих је, и мимо великог литерарног успеха, убрзо пао у заборав. Ови списи стоје у сенци ауторових монументалних књижевних дела.

Поводом 100. годишњице смрти великог романсијера, из штампе је крајем 2014. године изашао зборник његових дела у преводу на немачки језик – *Tolstoj als theologischer Denker und Kirchenkritiker* [Толстој као теолошки мислилац и критичар Цркве]. Приређивачи овог зборника текстова Лава Н. Толстоја су направили избор тих текстова и у новом, а у неким случајевима и првом, преводу на немачки учинили их доступним читаоцима на немачком говорном подручју. Реч је о интегралним преводима Толстојевих списа/памфлета: *Црква и држава*, *Црква и морал*, *Свештенству*, *Суштина хришћанског учења*, као и ауторовим писмима, дневницима, афоризмима, молитвама, алегоријама и одељцима из других књижевних списа.

Приређивачи зборника Толстојевих текстова – Мартин Георг, Јенс Херлт, Кристијан, Минх – истичу да чињеница да су ови Толстојеви памфлетски списи убрзо пали у заборав, односно имали суужену рецепцију, почива на парадоксу превида факта да уметност и морал, нарација и проповед код Толстоја иду рука за руку.

Религија је свакад имала еминентну улогу у Толстојевом животу. Већ 1855. се може у његовом *Дневнику* читати замисао да оснује „нову религију“, „религију Христа ослобођену вере и тајни, практичну религију која не обећава будућу срећу, већ која поклања радост на земљи“. У Толстојевим романима се могу срести небројени философски пасажии који упућују на религиозне димензије. Његов роман *Васкрсење* (1899) маркира зенит његове борбе против државних институција. Толстој излаже православно богослужење гротескној деформацији, што је, разуме се, изазвало жестоку реакцију Цркве. Свети Синод Руске Православне Цркве га је 1901. г. искључио из крила Свете Цркве, а поједини духовници су га жигосали као антихриста. Свети Јован Кронштатски, који је канонизован 1990. г., је у њему видео „великог помоћника сатане“ и „озлоглашеног противника Христовог“. У званичном гласилу Светог Синода

(Святейшего правительствующего синода) – журналу *Церковные ведомости* – 24. фебруара 1901. године је било публикувано „Определение с посланием Святейшего Синода № 557 от 20–22 февраля“ те године о одлучењу грофа Лава Толстоја од Цркве.

Ови Толстојеви теолошки трактати, који су настали пред Први светски рат, данас су сасвим заборављени и од стране науке сасвим игнорисани. О њима се у Русији до Октобарске револуције, а на Западу до Другог светског рата дискутовало. Религиозни философи – Василиј Розанов, Лав Шестов, Димитрије Мережковски, Семјон Франк, Јевгениј Трубецкој, Сергиј Булгаков, Николај Лоски, Николај Берђајев, Василиј Зенковскиј, Фјодор Степун, Иван Иљин – оценили су Толстојево дело претежно критички, а у неким случајевима категорички негативно. Као репрезентативно за ту негативну рецепцију је дело *О религији Лава Толстоја*, које је објављено 1912. г., у коме су заступљене четири позиције: генијални уметник је површан мислилац, он заузима ванхришћанске ставове, он заступа пантеизам и он проповеда деструктивни (разарајући) рационализам.

Један нови покушај рецепције ових Толстојевих контроверзних библијско-егзегетских и црквенодогматских теолошких трактата

је учинио свештеник и дисидент о. Александар Мењ. Та публикација је насловљена: *Богословље Лава Толстоја и хришћанство*. Циљ овога списа је била намера да се дискусија о Толстојевој философији религије обнови и, након више минулих деценија, изнова валоризује. Тако је 1991. г. руски философ Владимир Назаров у своме чланку „Метафоре неспоразума. Л. Н. Толстој и Руска Црква у савременом свету“ настојао да покаже да Толстојеве тезе нису негација и оповргавање фундамената вере, већ да је реч о *sui generis* херменеутичкој методи. Назаров пита није ли сазрело време да се Толстојеве тезе о љубави и закону, о непротивљењу злу, разумеју у духу традиције руског православља, односно његовог неисцрпног хуманистичког потенцијала. Назаров ће доцније ревидирати своје тезе, увидевши да је Толстој самог себе изопштио, односно екскомуницирао. То је питање обновљено и 1996. г. у оквиру циклуса предавања „Толстој и религија“, московске секције Толстојевог друштва. Руска Православна Црква је 2001. г. повукла коначну одлуку прекинувши дискусију о томе, потврдивши Толстојеву екскомуникацију.

Након информативног увода и превода Толстојевих теолошких списа, од којих су неки први пут преведени, следи други део овог зборника у коме 20 специјалиста настоје да ове списе у историјском и систематичном виду прикључе целокупном делу атеистичког горостаса из Јасне Пољане. Најпре је реч о топосима Бог, Исус Христос, Црква, вера и разум, религија, а потом о Толстојевом обрачуна са философијом и религиозним предањима. Овде је на првом месту реч о Жан Жаку Русоу, који је имао велики утицај на романсијера почев од његове ране младости.

Приређивачи пледирају за легитимност појма богословља у

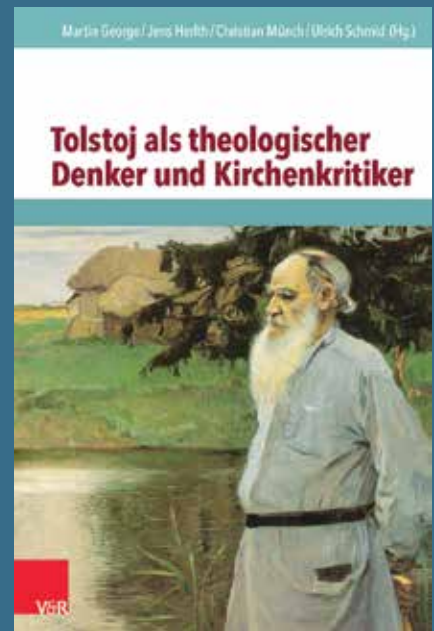
Martin George, Jens Herlth, Christian Münch, Ulrich Schmid (Hg.)

Tolstoj als theologischer Denker und Kirchenkritiker

Göttingen :
Vandenhoeck & Ruprecht
2014

772 S. ; 24 cm

ISBN 978-3-525-56007-5

семантици коју тај појам има у православљу Истока — докосошки, пре свега као богослужење односно Божанска Литургија, а не ригидна догма. У традицији апофатичког (негативног) богословља виде приређивачи „слободан простор“ за „теологију“ Лава Николајевича Толстоја. Лична опитност је један даљи аргумент којим би се Толстојева мисао могла сматрати теолошком. Духовност непосредног личног опита је одлучујућа, а не стриктни академски дискурс. Дакле, примат практичне, а не спекулативне теологије. Све те „атрибуте“ има Толстојева мисао, веле апологетски приређивачи. На крају овог зборника је реч о „Рецепцији и деловању Толстојеве теологије“ унутар руског православног богословља и руске религиозне философије, као и о римокатоличанству, протестантзму, марксизму, те и животима и делима Махатме Гандија, антропософа Рудолфа Штайнера или философа Лудвига Витгенштајна.

Једном речју, овај зборник је не само покушај инкултурације Толстојеве теологије у савремени теолошки дискурс, већ и сведо-

чанство историјског афинитета немачког протестантизма за руску религиозну духовност. Див из Јасне Пољане је једном „нехришћанин“, једном „прахришћанин“, једном „пантеист“, затим „јудаистички монист“, једном „квазибудиста“, доцније „протестант“, па „рационалист“, па „мистичар“, мало доцније „нихилиста“, да би постао „максималиста“, па „идеалиста“, па „реалиста“, „геније“ и „слободан дух“, „мрачни аскет“, „просветитељ“. У овом галиматијасу Толстојевих антитетичних придева, тешко је наћи јасан профил и тектонику мисли, већ пре аморфну представу комплексног и амбивалентног тражења сопствене вере, боље рећи синкретистичког боготражитељства, које није могло ни онда, а ни данас постати парадигмом православног богословља. Можда је ова књига пре прилог историји идеја у 20. веку и супстанцијални прилог проширеном пријему Толстојевог књижевног *oeuvre*, његове поетике и религиозног светоназора, но што је покушај превазилажења „предрасуда“ или „неспоразума“ у православној теологији. ■■

Значај комуникације

Реч—две о речима

Саша Велимир

фото: freestockphotos.name

Речи, зависно од тога како их употребљавамо, могу нас ослободити, или поробити. Могу украсити живот или пак уништити милионе људи.

Знамо да се данас комуницира на више нивоа: уз помоћ вербалне комуникације, невербалне, на нивоу статусне симболике... Поруке се шаљу на различите начине. Основ међуљудских односа чини комуникација, а она представља сложен процес који зависи од читавог низа личних и ситуационих чинилаца.

Комуникација представља преношење порука и других садржаја уз помоћ сигнала или знакова. Такође, она никад није само пренос информација, већ и емоција, ставова, мисли, уверења, жеља, намера...

Комуникација се не односи само на речи, већ и на покрет, говор тела, израз лица, тон гласа и друге елементе невербалне комуникације. У сваком случају, човек непрестано нешто саопштава. Сваки од ових сегмената је значајан и има свог удела. Данас су на снази су фотографије, филм, телевизија, мас-медија, рекламе, интернет комуникација – манипулација људима, њиховим емоцијама и финансијама, где су невербална комуникација, језик тела и гест у својој подсвесној и свесној форми од пресудног значаја. Међутим, овог пута је реч о вербалном виду комуницирања, и значају речи.

Употреба речи, и њено правилно формулисање су веома моћна

средства, поготово у ери несклада мисли, осећања и понашања. Јасне мисли и прецизно изражавање нас одређују. Наиме, у животу многе ствари исказујемо речима – од снова, осећања, какви смо заправо... Одувек су имале своју тежину, и због тога их је битно правилно користити. А кроз многе религије и системе веровања реч је одувек имала и своје снажно симболичко значење.

Вербална комуникација подразумева говор и писање. Путем речи изражавамо своје мишљење, а тиме стварамо различите догађаје. А као и све остало, и речи могу служити за употребу као и злоупотребу.

Први књижевни језик који су Срби користили је био старословенски. Он је представљао заједнички књижевни језик за све Словене у периоду од IX до XI века, и био је искључиво језик писане комуникације, богослужбеног карактера, којим нико није говорио, али који се нити граматички нити лексички није исувише разликовао од тадашњег народног говора. Његово писмо је била глагољица, коју су створили Кирило и Методије у оквиру мисије ширења хришћанства, док је њихово деловање утицало на културни развој свих словенских нација због чега их и зову словенским апостолима. На

старословенском, осим црквених текстова, писане су и световне ствари. Међутим, живи језик Словена временом се мењао, а језик књига Кирила и Методија, као и њихових настављача, остајао је непромењен и све даљи од живог говорног језика. Поред глагољице у употреби је била и ћирилица, а кроз најстарије писане изворе не налазимо сигурне податке о томе које је писмо старије. Ћирилица је била уређено писмо, и једино у масовној употреби, а настала је по угледу на грчко унцијално писмо, и као таква са незнатним изменама одржала се до Вуковог доба. Временом се удаљила од народног говора и изгубила фонетски принцип, због тога Вук Караџић врши корените измене. Подстакнут Копитаром и уз помоћ браће Грим, започео је реформу писма и правописа. „Спровео је доследно фонетски принцип по коме сваком слову одговара један глас и обрнуто. Његова граматика *Писменица српскога језика* објављена је у Бечу 1814. године, и кроз незнатне измене одржала се до данас и постала стандард српског језика.“

Видимо да је основа нашег језика постављана током 19. века и ситне измене су се дешавале од тада до данас, док је последњи савремени рад на *Речнику српског језика* ре-

ализован 2007. године, од стране Матице српске. Кроз конкретан рад на речнику, лексикографи су се сусрели са бројним дилемама. Отварају се питања: „да ли су неке речи промениле значење, да ли се у неким дефиницијама може јасно читати нова идеологија? Да ли су дефиниције неутралне, или неке од њих прати негативна или позитивна конотација? Такође има и оних лексема и речи које нису забележене, иако су данас у употреби, заправо за њих не постоји еквивалент у виду синонима.“

Фреквенција нових речи данас је огромна. Кроз свакодневни живот наш језик се обликује, мења, расте и надограђује. Бројни изрази и термини су се појавили под различитим околностима и утицајима. Такође, многи су присвојени и постају готово део нашег језика јер су нам свакодневно доступни путем медија и технике. Ова појава је најчешћа због тога што немамо адекватне речи на нашем језику за те појмове, непреводиве су попут бихевиористичко, брендовати, аутсорсинг, даунлоуд, гугловање, атачмент, воркшоп, фајл, сајт, онлајн... Има и оних речи које су се одомаћиле попут *официјелан* уместо *званичан* или *цивилни сектор* уместо *грађански сектор*. Затим су ту и перформанс, нескафа, инстант, консалтинг, менаџер, интернет, софтвер, драјвер, диск, мобилни, лајковање, веб... и оно што се запажа је то да је у ствари највише нових лексема везано за развој науке и технике. Данас су често у употреби и скраћенице (акроними), поготово када се ради о писаном језику. Оне су неопходне, и користе се још од времена старих Римљана, међутим при њиховој употреби значајно је да знамо шта заправо значе, како не би биле шифре. Посебно су присутне код СМС и онлајн речника. А речник између осталог додатно обогаћује и жаргон који се разликује од локалитета до локалитета.

Актуелни режими и њихове идеологије такође учествују у дефинисању одређених речи. Данас су

разлике између родова донекле смањене као и расистичке побуде. Оно што се такође дешава, а кроз своју књигу *Језик у друштву* Ранко Бугарски нас упознаје, су промене значења појединих лексема, тј. кориговање њиховог значења услед друштвених промена. И даље је присутно дефинисање занимања преко мушког рода (конкретно, *секретарица* се дефинише преко термина *секретар*). Такође, данас жене раде бројне послове који су у прошлости били резервисани за мушкарце, а такве социолошке и менталне промене утичу и на језик (нпр. докторка је до II светског рата значила исто што и госпођа доктор, заправо супруга неког лекара, док данас означава жену која је по професији лекар).

Промена језика је одувек била део наше историје. „У почетку смо прихватили грчке речи, затим турске, руске, ту су и туђице из француског (галицизми) или немачког (германизми) језика, да би XXI век дефинитивно уступио место енглеским терминима (англицизми).“ Кроз овај садржај сагледали смо кратки приказ регистровања културних и друштвених промена које су се манифестовале и кроз речник савременог српског језика.

Као што смо видели, језик је производ и саставни део заједништва људи, део нематеријалне културне баштине. На снази и у употреби су различите врсте речи. Ту су јединствене, као и нове, али и старе српске речи. Ту су и мање коришћене, туђице, локалне, измишљене, стручне и жаргонске речи. Данас је српски језик изузетно жив, он се стално обнавља, освежава, креира и допуњује. С обзиром на то да различитост и јединственост убрзано нестају са планете, не би требало да дозволимо да се то деси и нашем језику. Језик, наиме, као један од главних носилаца нематеријалне културе, директно одражава стање духа народа који га говори, стога не би требало да преузме пасивну улогу јер данас на глобалном, светском нивоу

долази до уједначавања култура, начина живота, па и самог језика.

Међутим шта речи заиста значе? У свакодневном животу језик је средство споразумевања, али значење одређених речи у правој, научној и свакодневној комуникацији се сигурно неће сасвим подударати. Заправо, шта речи заиста значе ако им не придамо одговарајући смисао? Да ли у том случају представљају само реч, или скуп слова и гласова?

Тумачење у најширем контексту представља разумевање нечега што у себи носи одређено значење. Помоћу те активности разумемо смисао, значење одређених речи (као и неког знака, симбола, слике, људског поступка) и свега онога што заправо може бити носилац значења. Сваки носилац значења, па тако и саме речи, у себи има унутрашњи садржај – значење које га не своди само на оно што је споља видљиво, или оно што чујемо, већ нам помаже и да заиста разумемо. Тумачења одређених речи проналазимо како у речницима (страних језика или речника наших речи и изрази) где откривамо смисао у ужем смислу, тако и она комплекснија тумачења у психолошком контексту где тражимо неки шири смисао. А суштина свега је да свако значење носи одређену поруку. Када би заиста размислили шта заправо лежи иза речи и колико је то заправо важно, онда их можда не бисмо више тако лако користили.

Успешна комуникација, с једне стране, је способност, док, с друге, вештина која се може савладати. Вешта реторика не мора бити приоритет, већ изражавање себе на најбољи могући начин. Права ствар би била јасно и гласно исказивање себе, али без омаловажавања ставова и потреба других људи. Речи су снажно оружје, стога морамо нарочито обратити пажњу на то како их користимо, и с обзиром на то да носе велику тежину не дозволите да буду претешке.

Ксенија Кончаревић

Руски језик у комуникацији и мисији Цркве: функционални стилови, ресурси, жанрови

Београд : Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања 2014
375 стр. : илустр. ; 24 cm
ISBN 978-86-7405-158-0

Руски језик и комуникацији и мисији Цркве аутора проф. др Ксеније Кончаревић приређен је као уџбеник за студенте Православног богословског факултета, али по садржају и новини приступа знатно превазилази границе своје основне намјене. Формирању уџбеника аутор прилази на основу теоријски уобличених и добро промишљених поставки о карактеристикама теолингвистике, да би аргументовано показао да је оправдано издвајање посебног „религијског стила“ комуникације. Као познавалац теолингвистике и један од аутора значајних за њено конституисање као дисциплине у ширим славистичким оквирима, проф. Кончаревић интегрише знања из ове области и опште стилистике, прецизирајући да се не ради само о једном од могућих стилова, него о специфичном функционално-стилском комплексу, успостављеном на екстралингвистичкој основи. Овај став је послужио као полазна тачка за издвајање посебних стилова у оквиру тог комплекса у руском језику: теолошког научног стила, административно-пословног, информативно-публицистичког, разговорног (у унутарцрквеној комуникацији). Надаље, у оквиру стилова установљени су и специфични подстилови, зависно од њихове екстралингвистичке основе и комуникативне намјене.

Важан теоријски проблем који је такође морао бити ријешен прије

осмишљавања уџбеника било је дефинисање сакралних жанрова. Аутор га је успјешно ријешео одређујући конкретне језичке параметре и стабилне тематске, композиционе и стилске одлике сваког жанра сакралне комуникације посебно, утврђујући дистинкцију у односу на профане жанрове. Успостављени систем жанрова има значаја за теолингвистику у цјелини, не само за практичну примјену у настави руског језика за студенте теологије.

Истражујући стилске специфичности сакралне комуникације, аутор је установио и ресурсе датог функционално-стилског комплекса, а као специфичност руског религиолекта издвојио је проблем односа савременог руског језика и црквенословенског. Диференцијална обиљежја овог религиолекта установљена су на фонетско-прозодијском, графичко-ортографском, морфолошком, творбеном, лексичком и синтаксичком нивоу. Сва наведена теоријска рјешења сачинила су основ на коме је представљен конкретан језички материјал руске сакралне комуникације у прецизно наведеним стиливима, подстиловима и жанровима, што студентима омогућује стицање знања и практичних навика коришћења руског језика на врло високом нивоу.

Поред теоријске заснованости, као посебну вриједност уџбеника желимо да нагласимо приступ организацији његовог практичног дијела, досљедно усмјереног на активизацију студентских интелектуалних потенцијала разноврсним системом вјежбања, увијек на изворном тексту и уз поређење са еквивалентима на српском језику. Лингвистичка знања која се уобличавају и унапређују путем оваквог система вјежбања не ограничавају студента на вјештине читања и превођења текста, већ га поступак и укупни предложени материјал припрема за све области активне примјене руског језика у професионалној дјелатности, све до повезивања знања из руског језика са теоријским знањима из теологије. На овај начин се постиже оспособљеност студената не само за практично коришћење руског језика у сфери управе, администрације

и информисања, него и активног самосталног усавршавања или студија на руском језику у одговарајућим институцијама.

У практичним сегментима уџбеника аутор даје изузетно много података који се тичу руске говорне етикеције у сакралној комуникацији, писмене комуникације и података који унапређују самостално учење или рад у професији, укључујући, нпр. листу корисних интернет-страница.

Сматрамо да свакако треба нагласити и да ће се кроз практични дио уџбеника студенти ангажовати и емоционално, имајући прилику да руски језик користе да би изразили сопствена интересовања и ставове. Ово је особина које се у уџбеницима ријетко успјешно реализује.

др Душанка Мирић,
ванредни професор Катедре за русистику
Универзитета у Новом Саду

Симон Вејл

Тежина и благородност

Превод са француског:
Нина Живанчевић
Нови Сад : Адреса, 2007
210 стр. ; 17 cm
ISBN 978-86-86761-03-3

Понекад неку књигу прочитате једанпут у животу и запамтите је за сва времена, тако да немате потребу да је читате поново. Има и

таквих књига којима се после неког времена опет враћате. Међутим има и таквих које можете да читате доживотно. Савршен пример такве свакодневне лектире је фасцинантна књига коју овде представљамо. У питању је *Тежина и благородност*, превод забелешки атипичне ауторке Симон Вејл, коју читаоцима препоручујемо са извесним „закашњењем“ али охрабрени речима Густава Тибона, хришћанског филозофа и Симониног пријатеља, човека који је ове записе сачувао и постхумно објавио, а који је педесет година после изласка првог издања књиге рекао: „Дело Симон Вејл није потребно ажурирати, јер оно исијава са тог врхунца бића који наткриљује сва времена и места.“

У питању је збирка максима, која нимало не заостаје за снагом древних изрека записаних у отачницима, одишући, притом, егзистенцијалном дубином проживљеног искуства: туге и среће савременог света. Мисли су груписане, под различитим насловима, у тематске целине: Празнина и компензација, Декреација, Љубав, Несрећа, Лепота, Крст, Очистилачки атеизам, Интелигенција и благодат, итд. Карактерише их Симонино способност да контрадикције, не само мисли (на плану концепта, попут Хегела), него и да их живи; јер се њена мисао не протеже даље од искуства. По Симони: „Контрадикције нема у имагинарном,“ док: „Стварно добро садржи услове који су контрадикторни, и консеквентно: немогућност. Онај ко своју пажњу фиксира на овој немогућности и делује, учиниће добро.“ Из сваког слова ове књиге јасно је да ауторка презире сваку религиозну утеху и не нуди никакву компензацију. Она пише: „Ко се мача лати од мача ће погинути а ко мач испусти погинуће на крсту.“ Таква вера није „опијум за масе“ већ болно трежњење од животног пијанства.

Симон Вејл пише једноставним језиком јер, по њеном мишљењу, као што преводилац ништа не додаје књизи коју преводи него се труди да је што тачније преведе, тако и аутор не треба да ишта додаје својој ненаписаној књизи, већ само да је

што тачније пренесе. По речима Тибона: „Списи Симон Вејл припадају категорији веома великог дела које може бити само ослабљено и покварено коментарима.“ Зато ћемо без коментара скицирати Симонину биографију, препуштајући потенцијалним читаоцима да се сами се увере да су њене књиге екстензија њеног живота, а не литература.

Симон Вејл је рођена 3. фебруара у Паризу у јеврејској нерелигиозној породици. Од малена је лошег здравља, једно кратко време у детињству је чак била парализована, после опоравка су јој остале доживотно изузетно јаке главобоље и општа слабост. Навешћемо два примера њеног понашања које није у складу са дечијим узрастом. Као мала девојчица она није хтела да носи чарапе све док сва сиромашна деца из краја не буду имала чарапе, и друго када је као дете чула да војници на фронту (1915) немају шећер, до краја рата ни она није хтела да га окуси. Као мала девојчица „завидела“ је старијем брату који је био математички геније јер „има приступ истинама које су за њу затворене“. Симон је још као дете знала одломке из Расинових трагедија напамет и већ је у детињству савладала старогрчки. Дипломирала је на књижевности раног средњег века. Филозофију је учила под патронатом чувеног „Алана“. Једна је од прве две жене које су пробиле дискриминацију и којима је допуштено да упишу *Ecole Normale Supérieure* (друга је Симон де Бовоар коју је Вејлова сматрала сномом). Од 1931. предаје филозофију а за време распуста физички ради на житним пољима. Због ноћних часова из класичне књижевности које је држала штрајкачима у фабричком кругу, којима је уз то давала две трећине своје професорске плате, бива санкционисана. Она се међутим запошљава као радница за машином у фабрици Рено без намере да се враћа у школство. Од тад, када год неко не би био груб према њој, помишљала би да је то забуна – писала је касније пријатељу, доминиканцу о. Перену. Путује у Барселону 1936. да би се прикључила интернацио-

налној бригади. Ту бива повређена и после краћег времена проведеног на каталонском фронту, враћа се у Француску на лечење. Симон као Јеврејка 1940. са родитељима бежи у Марсеј, где упознаје свог верног пријатеља о. Перена, кога је 1943. ухапсио Гестапо. Он је пре хапшења сакрио Симонине драгоцене списе. Под бригом о. Перена, Симон у манастирској крипти држи предавања о Платону и питагорејцима а потом се предаје раду на имању Тибона, који је своје винограде уступио покрету тзв. „свештеника – радника“. Одбивши да живи у кући свог новог друга Тибона, наставља се у једној бараки и ради до изнемоглости, држећи притом околну сиромашну децу часове алгебре и тумачећи напреднију омладину упанишаде. У Америку одлази 1942. где остаје пар недеља, па се враћа у Енглеску да би се ту прикључила француској влади у егзилу. Иако болесних плућа, она одбија да једе више од својих земљака у окупираном Паризу, који су добијали тек бедна следовања хране. Колабира и бива пренесена у болницу па у санаторијум, где умире од исцрпљености 24. августа 1943.

У току свог кратког али незаборавног боравка на нашој планети Симон се са Христом сусретала и имплицитно и експлицитно. Док је у португалском селу слушала срцераздируће појање жена рибара, било јој је јасно да је „будући и сама роб одувек припадала вери ових робова“. На богослужењима Страшне недеље и Пасхе се радовала, замјенујући раздирућу главобољу. Непосредна епифанија задесила ју

је док је на грчком изговарала Оченаш спремајући се да одржи час из старогрчког. У Асизију је изговарајући ову молитву пала на колена и ту ју је „Христос узео сасвим“. Она је, по сопственим речима, цео живот била хришћанка и зато никад није гражила Христа. Ипак, сам Христос се јавио њој и по њеним речима „одвео је са собом“. Симон Вејл, међутим, никада није крштена. Изабравши свесно да остане „помешана са свима који не припадају Цркви“ стојећи „на граници, на прагу Цркве *en ipoteni* (у трпеливом чекању)“, „без да направи иједан покрет док (joј) Бог не нареди.“ Наш савет: Сваки текст који је потписан са „Симон Вејл“ обавезно прочитајте.

Јерођакон Александар Субошић

Предлог за превођење:

Alexander Achilles Fischer

Der Text des Alten Testaments : Neubearbeitung der Einführung in die Biblia Hebraica von Ernst Würthwein

Stuttgart : Dt. Bibelges., 2009
379 S. : Ill. ; 23 cm
ISBN 978-3-438-06048-8

Текст Старог Завета
Прерађени увод Ернста Виртвајна
у *Biblia Hebraica*

Овај уџбеник је научни увод *par excellence* у историју текста Старог Завета и текстуалне критике. Већ више генерација библиста отпочиње своје студијске прилазе у *Biblia Hebraica* овим уводом који је објављен под насловом *Der Text des Alten Testaments*, чије је прво издање објављено 1952. г. у Штутгарту код Württembergische Bibelanstalt. Само пет година доцније, 1957. г., ово дело ће постати стандардни увод и на студијама богословских наука на Универзитету у Оксфорду у Енглеској. Оно је и до данас најпозванији

интернационални увод у текст *BH (Biblia Hebraica)*. Један рецензент са Универзитета у Кембриџу у Енглеској вели у еуфорији да ће ово дело, у својој техничкој перфекцији и поузданости чињеница, остати и убудуће незамењиви увод у текст *Biblia Hebraica*.

Виртвајнов увод разматра јеврејски текст Библије, масоретски текст, свитке из Кумрана, Самарјански Пентатеух и преводе LXX (Септуагинте), Оригенове Хексапле, Антиохијски текст, арамејске Таргуме, сиријску Пешиту, Јеронимову Вулгату, старозаветне фрагменте познате као *Vetus Latina*, као и друге мање познате преводе. Циљ, задатак и методи текстуалне критике опсежно су обрађени и објашњени. Књига садржи и 48 таблица са факсимилима кодекса (*codices*), које омогућују увид у рукописно предање, са једне, као и штампане Библије, са друге стране. Не само опсежна међународна библиографија и индекси и листа скраћеница латинских и енглеских појмова, него и надасве корисни речник техничких термина из области текстуалне критике донети су овде.

Овај уџбеник је доиста незамењиви приручник за студенте чији је предмет старозаветна егзегетика и изучавање *Biblia Hebraica*. Први пут је овај уџбеник објављен 2009. г. и представља актуелизовано издање које је још давне 1952. г. припремио Ернст Виртвајн. У интернационалним референцама на немачком и енглеском језику ово дело се појављује увек на првом месту. Оно је више пута превођено и објављивано. Приређивач његовог новог немачког издања, Александер Ахилес Фишер, подсећа у предговору на проф. др Ернста Виртвајна, професора Старог Завета у Марбургу, о чијој је стогодишњици ово дело накнадно објављено и у коме је историја настанка текста Старог Завета и текстуална критика ефективније но у икојем другом уџбенику представљена са толико пропедевтичке мудрости и историјске ерудиције.

Пројођакон Зоран Андрић

У музејима Републике Србије ће од 9. до 18. маја 2015. године бити одржана манифестација „Музеји Србије, десет дана од 10 до 10“ у оквиру које ће музејски програми у периоду од 10 до 22 сата бити бесплатни за посетиоце.

Манифестација ће се одвијати у знаку теме „Хероји културне баштине“, а за учешће је заинтересовано више од 50 музеја и сродних институција из Београда, Новог Сада, Врања, Ужица, Зајечара, Параћина и других градова, саопштио је Организациони одбор који чине директори националних музеја. Ова манифестација ће обухватати читав низ изложби и пратећих програма у виду презентација, јавних разговора и других садржаја.

Како преноси ТАНЈУГ, директорка Народног музеја у Београду Бојана Борић Брешковић је нагласила да је реч о највећем удруживању домаћих музеја до сада у јединственој акцији која за циљ има јачање институција заштите и успостављање квалитетније комуникације са публиком.

Борић Брешковић је подсетила да у мају музејска заједница обележава неколико значајних датума, међу којима су Међународни дан музеја и 12. Европска ноћ музеја, те да је то добар повод да програми за публику буду бесплатни.

Директора Етнографског музеја Мирјана Менковић је указала на то да тема „Хероји културне баштине“ није била обавезујућа, тако да се у музејима који су се одазвали може очекивати богат и разноврстан програм.

Мај – месец музеја: Десет дана од 10 до 10 (9–18. маја), XII ноћ музеја (16. маја) и Међународни дан музеја (18. маја)

Мај у музејима

Она је оценила да је 20. век био век страдања људи, али и страдања културног наслеђа, подсетивши да се ове године навршава 100 година од егзодуса 1915. године.

„У намери да подсетимо на ове и сличне догађаје, сматрали смо да нам оваква тема омогућава да публици укажемо на то са чиме се сви музеји срећу у свом раду, али и истакнемо храбре анонимне људе који су спасавали културно благо Србије“, навела је Мирјана Менковић. Како је најавила, 17. маја у Етнографском музеју биће одржан округли сто „Баштина у опасности“.

Директорка Музеја историје Југославије Неда Кнежевић најавила је да ће тај музеј отворити ову велику заједничку манифестацију музеја у Србији, подсетивши да се на дан када почиње манифестација обележавају и Дан Европе и седам деценија од победе над фашизмом. У овом музеју публика ће моћи да погледа изложбу „Уметност као отпор фашизму“ на којој ће бити приказани радови инспирисани антифашистичком борбом.

Манифестацију ће затворити Историјски музеј Србије. Директорка тог музеја Душица Бојић је за 18. мај најавила отварање изложбе о краљици Наталији Обреновић и доделу награде „Михаило Валтровић“ Музејског друштва Србије.

Такође, у Историјском музеју посетиоце очекује и изложба везана за Холокауст – „Последња станица Аушвиц“, док ће у Конаку кнеза Милоша бити приређена изложба „Кнез Милош у стрипу“.

Директор Природњачког музеја Славко Спасић је најавио изложбу која ће посетитиоцима на нов начин представити Арчибалда Рајса – као сакупљача лептира, увидом у део музејске збирке, и филм „Чујте Срби“, док ће у Музеју примењене уметности бити одржана изложба ташни.

Директорка Музеја науке и технике Соња Димовић је најавила да ће током манифестације у том музеју бити отворен нов галеријски простор „Александар Деспих“, у коме ће прва изложба бити „Од таласа до Тесле“.

Детаљни програми нове манифестације, коју организују национални музеји Србије, биће познати и саопштени током месеца априла.

Неки музеји који учествују у манифестацији „Музеји Србије, десет дана од 10 до 10“ ће учествовати и у Ноћи музеја, која је заказана за суботу, 16. маја ове године од 17:00 до 01:00.

Како преноси РТВ, директори домаћих музеја су казали да ће музеји обележити 12. Европску ноћ музеја, али да ће се држати концепта манифестације, оценивши да би програм у време обележавања тако важних датума требало да буде бесплатан за посетиоце.

Фото: www.narodnimuzej.rs

Фото: www.nocmuzeja.rs

Иако је одржавање прошлогodiшње Ноћи музеја због великих поплава померено за три недеље, у 11. Ноћи музеја учествовало је 50 места у Србији у којима је у исто време за посетиоце било отворено више од 200 музеја, галерија, библиотека и осталих културних институција.

Међународни дан музеја, 18. маја, који се обележава широм света, према најавама које преносе медији, биће на пригодан начин обележен и у домаћим музејима – отварањем нових изложби и другим догађањима.

Приредила: М. Пејровић

Извор: www.rtv.rs, www.narodnimuzej.rs
и www.nocmuzeja.rs

У ЛЕСКОВЦУ

Библијска школа

Од октобра месеца прошле године, са благословом Епископа нишког др Јована а под покровитељством Српског библијског друштва, у Лесковцу је почела са радом Библијска школа. Поред локалних предавача, који су углавном дипломирани теолози, у Библијској школи предају и гости, посебно трудбеници из света библијске науке. Тако је у четвртак 12. марта предавање на тему „Девтероканонске књиге Старог Завета“ одржао протођакон др Радомир Ракић.

Конак Саборне цркве у Лесковцу био је претесан да прими све оне који су желели да чују ово предавање. У име Владике нишког Јована уважене госте поздравио је архијерејски намесник лесковачки отац Марко Адамовић, уз напомену да је отац Радомир заједно са председником Српског библијског друштва гђом Вером Митић, која је такође била присутна, иницирао стварање Библијске школе у Лесковцу. Сутрадан, након Литургије пређеосвећених дарова, домаћини су испратили госте који нису скријали изразе задовољства гостопримљивошћу Лесковчана.

Извор: Епархија нишка

У БИЈЕЉИНИ

Саборност Цркве као пројава Васкрсења

Дана 8. марта 2015. г., друге недеље Великог поста, посвећене Светом Григорију Палами, у склопу Великопосних предавања, у Бијељини је предавање одржао др Раде Кисић, професор на Богословском факултету у Београду.

Професор Кисић је одржао предавање на тему „Саборност Цркве као

пројава Васкрсења“. После одличног и јасног предавања уследила је дискусија. Публика је имала прилику да предавачу постави питања.

Извор: Епархија зворничко-тузланска

НИКШИЋ

Стари ћирилични натписи

Књига *Стари ћирилични натписи источне Херцеговине (са прегледом крстова)* аутора Горана Комара представљена је у петак, 13. марта 2015. г., у Црквено-народном дому Светог Василија Острошког у Никшићу.

Лекар по струци, публициста и истраживач, Горан Комар један је од значајнијих и вреднијих трудбеника на српском културном пољу, оценио је на овој промоцији професор Веселин Матовић. Он је додао да је Комар аутор бројних књига, „књига које се пишу споро, дуго, мукотрпно, за које треба много знања, стрпљења, упорности и воље“. То су научне књиге и најсуптилнија истраживања која захтевају потпуни, свакодневни и стални ангажман, казао је Матовић, и наставио:

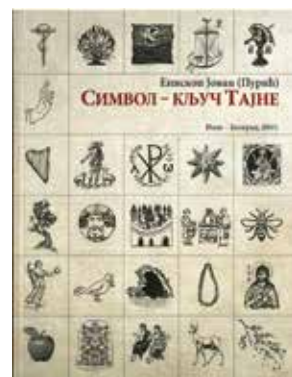
„Комар се у последње време не бави само рашчитавањем и откривањем старих ћириличних споменика на простору старе Херцеговине, него годинама истражује дубровачке музеје и архиве, архиве у Боки Которској, херцеговски, которски, пераштански и објавио је десетине књига и зборника, а посебно су значајни његови огромни зборници, међу којима и онај последњи *Ћирилична докумената Дубровачког архива*. То је данас најобимнија и најтемељније урађена збирка ћириличних рукописа из дубровачког архива.“

У представљању књиге учествовала је и проф. др Јелица Стојановић, а о захтевном и тешком раду

на терену и истраживањима која трају већ једанаест година говорио је и сам аутор, Горан Комар.

Промоција је одржана у организацији Епархије будимљанско-никшићке, Црквене општине Никшић и Удружења Бањана и Рудињана „Владика Сава Косановић“, а сабрање је благословио протојереј-ставрофор Драган Крушић.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

НИШ

Символ - кључ тајне

Као плод сарадње Одбора за просвету и културу Епархије нишке и Института за теолошка истраживања Православног богословског факултета Универзитета у Београду недавно је из штампе изашла нова књига Епископа нишког Г. Јована Пурића под насловом *Символ - кључ тајне*.

Ова књига има много тога да понуди својим читаоцима. Дизајн је осмишљен тако да у потпуности даје прегледност текста, док присутне илустрације квалитет дизајна још више наглашавају. Текст књиге постављен је у два одвојена стуба на свакој страници. Својим физичким изгледом и дизајнерским решењима ова књига може бити сврстана у једно од најквалитетнијих издања код нас, не само када је у питању црквено издаваштво, већ и шире.

Поред квалитета дизајна и израде, ова књига свој квалитет доказује садржајем. Владика Јован говори о симболима на више нивоа. Ово дело можемо посматрати и као систематско дело православног богословља и као један практичан водич-

У СЈЕДИЊЕНИМАМЕРИЧКИМ ДРЖАВАМА Гостовање Хора манастира Ковиљ

У суботу 7. марта, заједно са квартетом Кронос на сцени препуног Карнеги хола, Хор манастира Ковиљ је извео комад српске композиторке Александре Вребалов „Изван нуле: 1914–1918“ (енглески „Beyond Zero: 1914–1918“) написан поводом стогодишњице Великог рата. Распродата њујоршка премијера „Изнад нуле: 1914–1918“ са импресивним филмом Била Морисона, била је упечатљива и лирична.

Следећег дана, у недељу 8. марта, чланови Хора манастира Ковиљ су посетили Саборну цркву Светог Саве у Њујорку, где су након Свете Литургије, у присуству више од две стотине посетилаца, одржали концерт византијског појања. Игуман манастира Ковиљ отац Исихије Рогоћ је одржао и кратко предавање о историји и садашњим активностима манастира. Након концерта уприличен је и свечани ручак у дому цркве.

Три дана касније, чланови Хора манастира Ковиљ су допутовали у Вашингтон, где је 12. марта више од сто посетилаца у препуној Српској православној цркви Светог Луке имало прилику да доживи лепоту и духовну снагу византијског појања у извођењу ковиљског монашког хора. Игуман Исихије Рогоћ је и овом приликом говорио о историјату и делатности манастира и позвао присутне да посете манастир Ковиљ.

Извор: Инфо-служба СПЦ

уџбеник. На крају књиге налази се и користан „Мали речник симболике“ за којим следи библиографија.

Извор: Епархија нишка

МАНАСТИР СОКО Моба 2015. године

Петнаеста МОБА у манастиру Соко биће одржана и ове године од 19. јула до 5. августа.

МОБА је саборовање деце из Србије и дијаспоре које се, благодарећи Епископу шабачком Г. Лаврентију, оснивачу и покровитељу „Мобе“, одржава са жељом да млади упознају основна јеванђелска начела: живети у љубави и радости, бити на корист Господу и отаџбини, породици и ближњем. На МОБУ се могу пријавити деца узраста од 8 до 25 година. Уз пријаву је потребно послати кратку биографију са фотографијом, уз обавезну назнаку да је полазник веронауке, као и благослов надлежног свештеника. У пријави навести активности и учешће у животу

Цркве, интересовања. Пријаве слати на manastirsoko@gmail.com и eparhijasabacka@gmail.com.

Извор: <http://www.manastirsoko.rs>

ЕГИПАТ Молитва Богородици из 3. века

Како преносе информативни интернет-портали на руском језику, близу Александрије у Египту, тим археолога је недавно пронашао древни рукопис са хришћанском молитвом Дјеви Марији.

Истраживачи процењују да је коптски папирус на ком је записана ова молитва из 3. века. Ово би био један од древнијих рукописа који је сачувао сведочанство о

пракси мољења раних хришћана светима, а посебној Пресветој Богородици Марији.

Текст овог древног рукописа поклапа се са познатим молитвама које су до данас важне у литургијском животу Цркве. У слободнијем преводу, текст ове молитве гласи: „Твојој милости прибегавамо, Богородице Дјево, не презри наша мољења него нас избави од беда, једина чиста и благословена“. Незнатно је разликовање у односу на савремену молитву Богородици, која у преводу на српски језик гласи овако: „Под Твоје благоутробије прибегавамо, Богородице Дјево, мољења наша не презри у тузи, већ нас од беда избави, једина чиста, једина благословена“.

Изненађујуће је да је од 3. века једва било неких промена у тексту ове молитве. Поред тога, откриће овог рукописа разгони сумње у вези са традицијом молитвеног обраћања светима у првим вековима хришћанства, за које многи критичари тврде да је настало касније, као нека „новотарија“.

Извор: <http://www.historie.ru>
<http://www.mgarsky-monastery.org>

РИМ Институт за азијску теологију

Ред фрањеваца–минорита основао је у Риму свој институт за азијске богословске студије. Папски богословски факултет „Сан Бонавентура“ у Риму жели да на овај начин негује међукултурни дијалог

Нова научна установа, коју је недавно представио генерални секретар реда Марко Таска, жели да негује научно истраживање азијске културе у Римокатоличкој цркви. Седиште института је на фрањевачком Папском богословском факултету „Сан Бонавентура“.

Папа Фрања је дао у налог римокатоличким монашким редовима да негују инкултурацију хришћанског учења и интегришу елементе ваневропских култура у свој монашки живот.

Извор: ОЦР / sicc.srb

МОСКВА

Права православних верника у Европи

Представништво Московске Патријаршије при Савету Европе (Стразбур) отворило је Центар за мониторинг права и слобода православних хришћана у Европи, чији је основни задатак надзор над поштовањем права верника који припадају различитим Православним Црквама у свету. То је саопштио агенцији РИА Новости представник РПЦ при Савету Европе, настојатељ Храма Свих Светих у Стразбуру игуман Филип (Рјабих).

Игуман Филип (Рјабих) (фото: pravoslavie.ru)

Информације о активностима Центра биће објављиване на специјално израђеном веб-сајту на енглеском језику orthodoxrights.org.

„Потреба за овом врстом рада сазрела је још одавно. Радећи при Савету Европе, видео сам колико парламентарци у ПССЕ и функционери те организације уопштено мало знају о животу Православних Цркава и о томе шта се предузима по питању заштите права верника. Стиче се утисак да се у православном свету тим питањем уопште не баве, али то није тако. Једноставно, раније нико није текуће послове на том пољу уопштавао нити је о њима информисао међународне организације. Ми ћемо се сада постарати да попунимо ту празнину“ – истакао је представник РПЦ.

Он је објаснио да се Европском суду за људска права православни обраћају са молбом да заштите њихова права. Тако су пред овим судом разматрани и предмети који су се тицали сукоба између неканонске групе бугарских верника са канонском из 2009. године, и решавана су питања о румунском професионалном удружењу све-

УСНУО У ГОСПОДУ

Протопрезвитер Томас Хопко (1939–2015)

Протопрезвитер Томас Хопко, декан емеритус Академије Светог Владимира у Крестову, држава Њујорк, у САД, и истакнути православни хришћански свештеник, богослов, проповедник и говорник, упокојио се у Господу поподне 18. марта 2015. године.

Томас Џон Хопко је рођен у Ендикоту, у држави Њујорк, 28. марта 1939. године, као треће дете и једини син Џона Џ. Хопка и Ане (Запотоки) Хопко. Крштен је и васпитан је у карпато-руској Цркви Св. Марије, а образован је у државним школама у Ендикоту. О. Томас је дипломирао на Универзитету Фордам 1960. године на студијама руске културе. Потом је дипломирао на Православној академији Светог Владимира 1963. године, а на Универзитету Дјукејн стекао је мастер диплому из философије 1969. године; докторат из богословља одбранио је на Универзитету Фордам 1982. године.

Рукоположен је за свештеника у августу 1963. г. Служио је као парох у неколико парохија: у Цркви Св. Јована Крститеља у Ворену, Охајо (1963–1968); Цркви Светог Григорија Богослова, у Вупингерс Фолсу, у Њујорку (1968–1978); у Цркви Св. Николе, Џејмејка Естејтс, у Њујорку (1978–1983). О. Томас је произведен у протојереја 1970. године, а чин протојереја-ставрофора добио је 1995. године.

Почетком 1968. године отац Томас је почео своју дугу службу у Православној академији Св. Владимира. Годишњама је био на различитим положајима: асистент-предавач догматског и пастирског богословља, 1968–1972; асистент професора догматског богословља, 1972–1983; ванредни професор догматског богословља, 1983–1992; декан, настојатељ Капеле Три Јерарха, и редовни професор догматског богословља 1992–2002. године.

Током своје свештеничке и академске службе о. Томас је написао многобројне књиге и чланке. Најпознатије његово дело је *Православна вера: основни приручник о Православној Цркви* (ово дело је у четири књиге преведено на српски језик и објављено у издању „Каленића“, издавачке установе Шумадијске епархије). Био је одличан говорник и проповедник, учествовао је на многим конференцијама, предавањима, симпозијумима и црквеним окупљањима свих врста. О. Томас је вршио небројене задатке у име Православне Цркве у Америци, што је подразумевало представљање Цркве на међуправославним окупљањима и васељенским састанцима.

После пензионисања, Томас Хопко се са породицом преселио у Елвуд Сити, у Пенсилванији (САД), где су живели поред православног манастира Преображења Господњег, и отац Томас је започео нову службу: православни хришћански разговори на интернет радију. Од 2008. године о. Томас је направио преко 400 подкастова за Радио Еншејнт Фејт (Ancient Faith Radio – www.ancientfaith.com). О. Томас и супруга Ана (девојачко Шмеман) родили су петоро деце и имају шеснаесторо унучади и три праунака.

О. Томас је 23. марта 2015. сахрањен у манастиру Преображења Господњег у Елвуд Ситију, Пенсилванија.

Извор: Православна Црква у Америци / sic.srb

штенослужитеља из 2013. г.; такође, овом суду пристизале су жалбе због скрнављења храмова, насиља над свештенством и других кршења права православних верника.

Планирано је да се на веб-сајту центра редовно објављују различите информације о кршењу права и слобода православних хришћана у Европи. Поред тога, ту ће моћи да

се прочитају и специјални реферати о актуелним темама, аналитички чланци, документи РПЦ, као и документи различитих помесних Православних Цркава, који су посвећени питањима заштите људских права.

На основу темељне анализе свих добијених информација на крају године ће бити састављени завршни документи, који ће бити слати не само Савету Европе већ и широј европској јавности.

Извор: <http://www.pravoslavie.ru>

МОСКВА

Споменик Св. Владимиру

Московске власти подићи ће 25 метара висок споменик Владимиру Великом, владару Кијевске Русије, у оквиру прославе хиљадугодишњице његове смрти, преносе руски медији.

Споменик ће бити подигнут на Воробјовим горама и гледаће у правцу центра града, а његово откривање планирано је за Дан националног јединства.

Статуа величине осмоспратне зграде представљаће Владимира Великог са мачем за појасом, док ће му високо изнад главе у руци стајати крст.

Рођен око 960. године, Владимир Велики био је велики кнез Кијевске Русије, државе која је претходила модерној Русији, а чија престоница је била Кијев. Године 988. Владимир Велики превео је руски народ из паганизма у православље. За живота био је познат као Владимир „Јарко Сунце“. Водио је живу дипломатску активност, како са Византијским царством, тако и са западном Европом.

Прослава хиљадугодишњице смрти великог руског владара прола-

зи у атмосфери затегнутих односа између Русије и Украјине. Украјина, са своје стране, у покушају да, на било којим основама, изгради државну традицију, својата староруске владаре чија је престоница била у Кијеву, тадашњем центру руске државе. Тако је украјински председник Петар Порошенко недавно потписао указ о прослави хиљадугодишњице смрти Светог Владимира Великог у коме га назива „творцем европске државе Рус – Украјине у средњем веку“, и додао да обележавање годишњице смрти великог кнеза има за циљ „очување и потврду традиције украјинске државности“.

ИРАК – СИРИЈА

Прогон хришћана

Како преносе информативне агенције, такозвана „Исламска држава Ирака и Леванта“ је преко електронских медија објавила фотографије на којима се види како припадници ове терористичке организације уништавају манастир Светог Ђорђа у Мосулу. Сlike показују припаднике ове терористичке организације како користе чекиће у уништавању крстова и икона, и како склањају крст са куполе и уместо њега стављају црну заставу такозване „Исламске државе“.

Ова терористичка организација је заузела град Мосул 10. јуна 2014. године. У међувремену је уништила или заузела свих 45 асирских цркава и друге верске институције у граду. Терористи су такође уништили и асирска археолошка налазишта, међу којима и зидове Ниниве и градова Нимруда и Хорсабада.

У Сирији су терористи напали 35 асирских села у области Ха-

сака, притом заробивши најмање 300 Асираца и уништивши најмање 5 цркава, међу којима цркву у Тел Хурмизу, једну од најстаријих цркава у Сирији, Цркву Мар Бишо (Св. Пајсија) у Тел Шамирану, цркву у Кабр Шамији и цркву у Тел Балуи.

После два дана тешких борби асирске и курдске снаге су успеле да поврате контролу над асирским селима Тел Мигас и Тел Мисас. Нажалост, Цркву Светог Саргиса (Саркиса) у Тел Тамару су терористи уништили, спаливши између осталог и свештене списе и иконе из те цркве, слоивши и њен крст. Ова црква је сада ослобођена и налази се под контролом асирских и курдских бораца.

Терористи „Исламске државе“ и даље држе 52 асирске породице, односно скоро 300 људи. Ове хришћанске породице су заробљене у првим нападима на асирска села, још 23. фебруара. Није дошло до напретка у преговорима за њихово пуштање у последњих неколико дана, и њихова је судбина неизвесна.

Нажалост, хришћани Блискога истока, после две хиљаде година постојања доведени су до малтене физичког истребљења: насиље и прогони самозване „Исламске државе“ прете да затру хришћанску веру у земљама библијског полу-месеца, у оним областима у којима је хришћанство настајало и одакле је кренуло у јеванђелску мисију објављивања благе вести целоме свету. Терористичке групе маскрирају све који им се не приклоне, спаљују читава села и крајеве, затиру цркве, манастире, гробља и сваки хришћански траг, и прете да тако учине крај асирско-арамејској хришћанској цивилизацији.

Извор: ОСП / сшц.срб

У БЕОГРАДУ

Осма београдска за децу са посебним потребама

Средином фебруара ове године, у парохијском дому Храма Св. Саве гимназијалци Осме београдске гимназије рецитовали су и певали за децу са посебним потребама из Школе „Стефан Дечански“. Ученици Осме београдске гимназије су своје Богом дане таленте поклонили публици, да би обрадовали своје другаре и вршњаке, децу са посебним потребама из Школе „Стефан Дечански“. А Дечанци ђаци су показали колико су вредни, добродушни, талентовани, Богу мили и важни.

Наступ је реализован захваљујући Велибору Мартиновићу, вероучитељу Осме београдске гимназије и руководствима обе школе, часним оцима, који су уступили простор, пружили савете, благонаклоност и очинску бригу, свим гостима и дародавцима који су показали доброту и човекољубље.

Од сакупљеног прилога биће купљена потребна опрема за Школу „Стефан Дечански“.

Дијана Вуковић, вероучицељица

У АРАНЂЕЛОВЦУ

Духовна трибина

Уочи овогодишњег Васкршњег поста, у фебруара у аранђеловачком Дому културе (Соколана) одржана је духовна трибина под називом „Утицај медија на савремено друштво“. Учесник духовног пре-

Саопштење Епархије милешевске за јавност

Епархија милешевска, Недеља крстопоклона, 15. марта 2015.

Јуче, 14. марта 2015. године извршена је одлука Светог Архијерејског Синода од 12. марта т. г. о примопредаји Епархије милешевске између досадашњег Епископа Г. Филарета и привременог администратора ове епархије Његовог Преосвештенства Г. Јоаникија, Епископа будимљанско-никшићког. Примопредаја је обављена у Владичанском двору у Пријеполу, а у присуству Синадалне комисије у саставу: Епископ Хризостом, зворничко-тузлански; Епископ Теодосије, рашко-призренски; протојереј-ставрофор Велибор Џомић; јереј Мирослав Чолаковић и протођакон Славољуб Милошевић.

Испред Епархијског црквеног суда Епархије милешевске примопредаји је присуствовао протојереј-ставрофор Душан Јанковић.

Везано за ову примопредају обавештавамо јавност да је:

1) Свети Архијерејски Синод својом одлуком од 10. марта 2015. године Епископа милешевског Г. Филарета разрешио дужности епархијског архијереја и против њега покренуо канонски поступак.

2) Истом одлуком Свети Архијерејски Синод је одредио Епископа будимљанско-никшићког Г. Јоаникија за привременог администратора Милешевске епархије.

3) 12. марта 2015. године Свети Архијерејски Синод саопштио је своје одлуке од 10. марта 2015. године Њиховим Преосвештенствима Г. Филарету и Г. Јоаникију и одредио датум и место примопредаје.

Треба истаћи да је примопредаја протекла у духу црквености, на чему смо захвални како члановима Синадалне комисије, тако исто и Преосвећеном Епископу Филарету.

У духу те исте црквености и одговорности данас је у манастиру Милешеви служена Саборна Света Литургија, коју је служио Епископ Г. Хризостом, зворничко-тузлански, са саслужитељима Епископима Теодосијем и Јоаникијем и свештенством Епархије милешевске.

давања био је Архимандрит Михаило Биковић – старшина манастира Јовања код Ваљева.

Он је своје предавање започео освртом на селекцију негативних вести, те на савремени апатични (без осећаја) живот, доминацију зла у свету, уништење брака и породице као мале Цркве.

Предавач је наставио своје обраћање Аранђеловчанима говорећи о молитви као сили којом се одупиремо злу и вези човека и Господа коју остварујемо у Светој Ехваристији. Отац Михаило је такође говорио и о данима проведеним са старцем Тадејем у манастиру Витовница.

Ово надахнуто предавање, које је трајало више од три сата, завршио је Архимандрит Михаило својом беседом о јединству Цркве, наглашавајући да је Христос, а не човек, мера свих ствари.

Зоран Јевђић

У МОСКВИ

Посета Еп. славонског

Епископ пакрачко-славонски Јован (Ђулибрк) у периоду од 12. до 17. марта ове године боравио је у Русији на позив Православног светотихоновског хуманитарног универзитета (ПСТГУ).

У петак 13. марта, у организацији Клуба руско-српског пријатељства „ПСТГУ – Србија“, Владика Јован је на овом универзитету одржао предавање на тему „СПЦ и Јасеновац“. Преосвећени је говорио о страдањима српског народа

Апел за помоћ

Оливера Благојевић, супруга протојереја Влада Благојевића, пароха при Храму Вознесења Господњег у Борчи, оболела је од тешког облика карцинома – мултиплог меланома и налази се на лечењу у Фленсбургу у Немачкој код проф. др Надежде Басаре. Трошкови лечења износе 51.000 евра. Како породица Благојевић није у могућности да самостално финансира трошкове лечења тражи и моли за помоћ институције и добре људе. У сврху лечења отворени су и наменски рачуни:

Динарски: Вlado Благојевић. ЈНА 74а Борча,
Сврха уплате: лечење Оливере Благојевић
Број рачуна: 170-0010304917000-92;
Девизни: Vlado Blagojevic, JNA 074 A Borca Beograd Serbia
RS35170001030491700189
Unicredit Bank Serbia JSC
SWIFT address: BACXRSBG

и СПЦ у време Другог св. рата, заустављајући се на стравичним злочинима из логора Јасеновац.

Епископ Јован је у Крстопоклону недељу, 15. марта, саслуживао у Храму Благовести Пресвете Богородице у Сокољниках у Москви, Подворју Патријарха московског при штабу Ваздушнодесантне војске (ВДВ), на Св. Литургији са Епископом орехово-зуевским Пантелејмоном. Заједно са епископима, свештенством које службује у ВДВ и парохијанима храма молили су се војници и официри Ваздушнодесантне војске. Храму ВДВ Владика Јован је на дар предао честицу моштију Св. Анастасије Узорјешитељнице, које се чувају у манастиру Ораховици, древној славонској светињи.

У понедељак, 16. марта, командант Ваздушнодесантне војске генерал-потпуковник Владимир Анатолијевич Шаманов примио је у свом штабу Владика Јована.

У пратњи оца Андреја, Епископ Јован је потом посетио храмове ВДВ посвећене Св. Илији и Св. Георгију, као и једну од јединица ВДВ. У уторак, 17. марта, Владика Јован је посетио Епископа моравичког Антонија, настојатеља Подворја СПЦ у Москви.

Извор: sr-rs.facebook.com

У ФРАНЦУСКОЈ

Посета Еп. Луке

Епископ западноевропски Лука је поводом манастирске славе,

од 13. до 15. марта 2015, у пратњи ђаконa Игора Вујисића, посетио француско монашко братство Светог Бенедикта у Лектуру на југозападу Француске. Ове парохије су настале мисионарским трудом француских православних монаха предвођених игуманом Антонијем, који су пре 16 година пријемом у Епархију западноевропску примили православље. Поред манастира у Лектуру, франкофоне парохије у овој области налазе се и у Бордоу, Тулузу, Нераку, Тарбу и Дена д'Албију. У овим парохијама се осим на француском служи и на регионалном окситанском језику.

Владика Лука је 14. марта 2015. године служио Свету Литургију у Дена д'Албију, док је у Недељу крстопоклону, 15. марта, поводом манастирске славе началствовао Светом Литургијом у Лектуру.

У ЖАРКОВУ

О Владици Николају

У навечерје Крстопоклоне недеље у Храму Вознесења Господњег у Жаркову одржано је предавање „Живот и дело Светог Владике Николаја Велимировића“.

У цркви пуној верника предавање су држали ђакон Саво Лазић (уредник Радија Глас Цркве) и историчар Бранислав Станковић из Епархије шабачке, а на њихово уводно предавање надовезали су се презвитери Ненад Ђурђић и Александар Милутиновић из АЕМ. На предавању је било речи и о сабра-ним делима Св. Владике Николаја у издању Епархије шабачке, која су верницима те вечери била доступна по промотивној цени, а интересовање за њих после предавања је било толико да су сви донети примерци били распродати за свега неколико минута.

У РИСНУ

Сабор женског монаштва

У манастиру Бања код Рисна 18. марта 2015. одржано је редовно годишње сабрање женског монаштва Митрополије црногорско-приморске. Сабор је почео Св. Арх. Литургијом пређеосвећених дарова, коју је служио Митрополит црногорско-приморски Амфилохије са свештенством Митрополије. У надахнутој литургијској проповиједи Митрополит је тумачио Великопосну молитву Св. Јефрема Сирина.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

У ЕПАРХИЈИ ВАЉЕВСКОЈ

Успешна акција помоћи

У хуманитарној акцији, која је иницијативом Епископа ваљевског Милутина отпочела 16. маја 2014, преко Фонда „Патријарх Павле“ је прикупљено 80 милиона динара за помоћ пострадалима у незапамћеним поплавама, које су прошлог пролећа погодиле Епархију ваљевску. Највише новца – преко 40 милиона динара упућено је Посавском

намесништву, односно Обреновцу и околним местима, будући да су поплавни таласи у овом делу епархије оставили најтеже последице. Епархија ваљевска настојала је да помогне све којима је помоћ потребна. „Од срца благодаримо Патријарху Иринеју, који управља средствима фонда, на разумевању и подршци исказаним према народу Епархије ваљевске. Благодаримо и свим архијерејима СПЦ и сестринских Цркава... Нека буде на радост свима којима је помоћ уручена“, поручио је иницијатор хуманитарне акције Епископ ваљевски Милутин.

J. J.

Извор: Епархија ваљевска

УАЕМ

Одликовање болници

Епископ топлички Арсеније, викар Патријарха Српског, уручио је 19. марта 2015, на Свечаној академији у Народном позоришту у Београду, Орден Светог Саве другог степена КБЦ Звездара, за њен осамдесетогодишњи плодотворни рад, као и за допринос у оснивању болничке капеле Св. великомученика Трифуна. Академији су присуствовали и председник Републике Србије Томислав Николић као и представници Владе Србије, Града Београда, научних и културних институција.

Уручујући високо одликовање СПЦ директору КБЦ Звездара проф. др Александри Аранђеловић, Преосвећени је истакао: „Преносим вам благослов и честитке Патријарха српског Иринеја поводом 80-годишњице од оснивања Градске болнице – КБЦ Звездара – задужбине великог српског добро-

Сећање на страдања српског народа

у логору Јасеновац и на ширем простору Крајине

Епископ пакрачко-славонски Јован је током састанка у Влади Србије 12. марта 2015. г. пренео намере Српске Православне Цркве да обележи трагична страдања српског народа у логору Јасеновац и на ширем простору Крајине.

Када је реч о Епархији пакрачко-славонској, 21. априла 2015. биће служено вечерње богослужење у селу Млака код Јасеновца, чије су становништво усташе побиле и одвеле у логоре, а потом од села 1942. године направиле сабирни логор смрти за српске жене и децу са Козаре.

Поводом 70-годишњице пробоја заточеника из Јасеновца, у овом месту ће 22. априла бити служена Литургија у присуству више српских архијереја.

У Епархији бањалучкој Литургија, парастос и помен биће служени 19. априла у Козарској Дубици и Спомен-подручју Доња Градина, где су усташе на губилиште доводиле српско, јеврејско и ромско становништво.

На стратишту Шушњар код Санског Моста парастос и помен биће служени 2. августа за српске и јеврејске страдалнике које су усташе зверски побиле почетком августа 1941. године.

творца Николе Спасића. Патријарх српски Варнава освештао је 1935. Градску болницу, једину болницу-задужбину у Србији. Пуних осам деценија под небеским покровитељством Св. мученика Трифуна – крсне славе Николе Спасића, коју болница слави као своју крсну славу – професори, лекари и медицинско особље, стручно, пожртвовано и хумано, а што је најважније са пуно љубави у духу хришћанских, јеванђелских начела, служе здрављу нашег народа.“

У ЗАГРЕБУ

Предавање Еп. Фотија

У четвртак, 19. марта 2015, у сали СКД Просвјета у Загребу, Епископ далматински Фотије одржао је предавање „Јеванђеље и Царство Небеско“, и између осталог рекао:

„... Можемо слободно рећи да сва четири Јеванђеља, чак и Посланице Св. Апостола говоре о Царству Небеском покушавајући да опишу ову велику тајну. Говорећи о Царству Небеском, Христос се користи причама, параболама јер Он поставља рабинску традицију, традицију пророчку, али и из тог разлога што, како Свети Оци тумаче, приче једнима појашњавају, а другима скривају потпуни смисао.“

У домаћинству СКД Просвјета и председника овог друштва Чедо-

мира Вишњића, а по благослову Митрополита загребачко-љубљанског др Порфирија, пригодна предавања се одвијају сваког четвртка током Великог поста.

Извор: mitropolija-zagrebicka.org

У ГЕНЕРАЛШТАБУ ВС

Седмодневни помен

У богослужбеном простору Генералштаба Војске Србије 20. марта 2015. је служен седмодневни помен и молитва трагично пострадалим припадницима ВС и новопазарског ЗЦ у удесу транспортног хеликоптера Ми-17, који се 13. марта срушио у ширем реону београдског аеродрома „Никола Тесла“.

Главни војни свештеник капетан Слађан Влајић, који је обавио службу, истакао је да је данашње окупљање прилика „да се поклонимо жртви коју су наша браћа дала за нас“. „Несрећа је растужила све нас, али нас је навела на размишљање како живимо и радимо. И овај пут се потврдило да Господ

ДОБРОЧИНСТВО

Поклоничка агенција Српске цркве
 тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
 info@dobrocinstvo.rs
 www.dobrocinstvo.rs

БУДИМПЕШТА - СЕНТАНДРЕЈА
 22 - 25. април

МАНАСТИРИ
КОСОВА И МЕТОХИЈЕ
 08 - 10. мај

МАНАСТИРИ РУМУНИЈЕ
 Бисери једног времена
 17 - 25. мај

ПОКЛОЊЕЊЕ
СВЕТИЊАМА ГРЧКЕ
 11 - 18. јун

МАНАСТИРИ БУГАРСКЕ
 Путевима Светог Саве
 27. јун - 03. јул

ОСТРОГ
 сваког викенда

узима најбоље к себи“ истакао је капетан Влајић, додајући да је на свима нама да не дозволимо да сећање на њих нестане.

Извор: Војска Србије

У ДВОРУ НА УНИ

Еп. Герасим у посјети

Епископ горњокарловачки Герасим је 20. марта 2015, у пратњи архијерејског намјесника карловачког синђела Наума, посјетио парохију дворску.

Овом приликом Епископ Герасим је обишао храмове: Св. апостола Петра и Павла у Жировцу, Преображења Господњег у Рујевцу и Храм Св. Петке у Јаворњу.

Епископа Герасима је о до сада изведеним радовима и плановима за даље радове на обнови поменутих храмова, упознао парох дворски протојереј Радослав Анђелић.

У МАН. БУКОВО

Молитвено сећање

У суботу, 21. марта 2015. године, у Храму Светог Николаја Чудотворца у манастиру Буково, Светим Евхаристијским сабрањем начествовао је Епископ жички

ВЈЕЧНАЈА ПАМЈАТ

Олга Васиљевна Карпов (1923-2014)

Др Олга Васиљевна Карпов уснула је у Господу 26. децембра 2014. г. Рођена је 28. фебруара 1923. г. у Великој Кикинди, као ћерка Марије Христифорове Карајанов и Василија Петровића.

Олга је 1941. завршила Државну реалну школу у Бечкереку. После рата наставља школовање у Београду. У Њујорк се преселила 1957. и удала за угледног Александра Карпова, Руса, експерта Уједињених нација. Запослила се у Уједињеним нацијама, где је радила све до пензионисања 1983. г. Године 1975. докторирала је на Њујоршком универзитету. Њен ментор је био чувени слависта проф. др Борис Унбегаун. Своју дисертацију на тему „Житије Светог Јована Пермског“, житије које је саставио Епифаније Премудри, објавила је у Београду 2003. године.

Олга Васиљевна била је интелектуалац у ренесансном значењу те речи. Годинама је формирала велику и вредну библиотеку, која је нарасла на 3.500 књига, да би је поклонила Библиотеци Патријаршије Српске у Београду, заједно са личном архивом. Наша Црква је препознала њену љубав и оданост и одликовала је Орденом Светог Саве, који јој је уручио блаженопочивши Епископ жички Хризостом. Олга почива на београдском Новом гробљу.

Драган Вукић

Јустин, уз саслужење Епископа тимочког Илариона и свештеномонаха ове свете обитељи.

После Свете Литургије служен је парастос у спомен на трогодишњицу упокојења блаженопочившег монаха Нектарија (Стефановића), сабрата манастира Буково (оца по телу Епископа жичког Јустина).

Подсећајући на неопходност подвига у нашем животу, Владика Јустин је рекао да испуњавање заповести Божијих није мука и тешкоћа већ радост и истинско задовољство којима се задобија Царство Небеско. Владика је додао да су узнете молитве за све упокојене тимочке Епископе, свештенослужитеље, монахе и све хришћане. Потом је на гробу блаженоупокојеног монаха Нектарија чин малог помена обавио Епископ Јустин.

Извор: Епархија жичка

У СТАРОМ БРОДУ

Парастос за 6.000 Срба

У Спомен-капели у Старом Броду код Вишеграда, 23. марта 2015.

је служен парастос за више од 6.000 Срба које су у прољеће 1942. убиле усташе, припадници Црне легије Јуре Францетића.

Јереј Драган Вукотић рекао је да су на тај дан прије 73 године у кањон Дрине почеле пристизати прве избјеглице са сарајевско-романијске регије, које су тражиле спас у Србији, бјежећи од усташа.

„Тих дана почели су да се дешавају покољи који су трајали све до 2. маја, док Њемачка команда није увидјела да је ријеч о једном страшном злочину. Они су, згроже ни звјерствима усташа, наредбом Францетићу прекинули покоље и спасили око 3.000 људи од смрти“, навео је Вукотић.

Ратне 1942. године, не желећи да допаду у руке усташа, са стијена у Дрину заједнички је скочило чак 320 дјевојака. Највећи и најмасовнији покољ над Србима усташе су у Старом Броду починиле на православни празник Младенце, 22. марта 1942. године.

Извор: eparhijazvornickotuzlanska.info ■■

Црква Св. Архангела Михаила у Слуњу
(фото: www.eparhija-gornjokarlovacka.hr)

Ентеријер Цркве Св. Архангела Михаила у Слуњу
(фото: www.eparhija-gornjokarlovacka.hr)

Спасимо и сачувајмо Цркву Св. Архангела Михаила у Слуњу

Храм Св. Архангела Михаила, саграђен у другој половини XIX века, у самом центру града Слуња, на прелепом месту. Срушен је у Другом светском рату, а обновљен 1967. године. Парохију овог храма сачињавају: Слуњ, Зечева Варош, Табориште, Миљевац, Кремен и Татар Варош. Планирана је његова генерална обнова, а први корак санације јесте постављање новог кровног прекривача, јер је постојећи у лошем стању и тешко може издржати предстојећу зиму.

„Нажалост, у овом крају Епархије горњокарловачке остало је, након последњих ратних збива-

ња, изузетно мало Срба, и сви наши напори у Епархији, као и њихова помоћ и труд нису довољни. Без помоћи и подршке са стране, тешко ћемо моћи сачувати овај храм, који се налази у самом центру града, а чији би нестанак представљао брисање једне битне странице у историји српског вјерског и националног идентитета и трага у Слуњу“, каже за *Православље* јеромонах Наум из манастира Богородице Тројеручице у Доњем Будачком, који је задужен за обнову Цркве Св. Архангела Михаила.

Зато позивамо све вернике да са онолико средстава колико могу помогну обнову ове цркве, ка-

ко бисмо сачували своје светиње, које су темељ и сведоци нашег постојања на овим просторима.

Све ваше прилоге можете слати на жиро рачун манастира Богородице Тројеручице, са обавезном назнаком:

за Слуњ

IBAN: HR1024840081104430723

RAIFFEISEN BANK Austria d. d. Zagreb

SWIFT: RZBNHR2X

Сви прилози, у зависности од жеље дародавца, биће објављени.

Јеромонах Наум, бр. тел.: +385 / 99 / 744-00-29

Имејл: naum.m89@gmail.com

Приредила О. С.